

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ГІРСЬКОЛИЖНІ КУРОРТИ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ: ПРОБЛЕМИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

(за матеріалами «Фізична особа-підприємець Марущак Ганна Володимирівна,
туристична агенція «Bez Turbot», смт. Вапнярка, Вінницька область)

Здобувача вищої освіти
4 курсу, групи Т-41д,
спеціальності 242 «Туризм»
освітньої програми
«Туризм»

Наталії
САВОЛЮК

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент

Наталія
ОНИЦЬУК

Гарант освітньо-професійної
програми
кандидат географічних наук,
доцент

Алла
КІЗЮН

Вінниця 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГІРСЬКОЛИЖНИХ КУРОРТІВ	6
1.1. Теоретичні засади, основні поняття гірськолижних курортів та чинники їх розвитку	6
1.2. Гірськолижні курорти як елемент туристичного комплексу країни	14
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК ГІРСЬКОЛИЖНИХ КУРОРТІВ В УКРАЇНІ	24
2.1. Сучасний стан розвитку гірськолижних курортів українських Карпат	24
2.2. Розвиток гірськолижного туризму в Україні	30
2.3. Організаційно-економічна характеристика туристичної агенції «Bez Turbot»	34
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНИХ КУРОРТІВ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ	42
3.1. Пропозиції щодо розвитку гірськолижних курортів України.....	42
3.2. Перспективи гірськолижного туризму для туристичної агенції «Bez Turbot»	47
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	60

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Інтенсивний розвиток туризму у світі призвів до швидкого розвитку та освоєння гірських територій та розвитку гірських видів туризму. Більше половини всіх доходів від гірських видів туризму створюється гірськолижним туризмом. Гірськолижний курорт – облаштована для активного відпочинку та спорту, лікувально-профілактичних процедур територія в гірському районі, яка містить можливості для заняття гірськими лижами, сноубордом, альпінізмом, гірським туризмом та іншими, як правило, гірськими, зимовими та літніми видами спорту.

За оцінками фахівців, у світі налічується до 70 млн лижників, причому 55 млн з них – гірськолижники. 20 млн лижників проживає у Північній Америці, 24 млн у Японії та 25 млн. у Європі. Промисловість лижного спорту дає мільярдні доходи, її частка у туризмі та промисловості відпочинку з кожним роком зростає. Регіони, які мають або створюють на своїй території центри гірськолижного туризму, отримують вагомий внесок у доходи своїх бюджетів у вигляді податків від туристичної діяльності та галузей, які обслуговують індустрію гірськолижного туризму.

Інфраструктура гірськолижних курортів в Карпатському регіоні сьогодні дуже стрімко розвивається, а її ресурси майже повністю задовольняють європейські вимоги, що, у свою чергу, приваблює велику кількість як вітчизняних, так й іноземних туристів різних вікових груп.

Метою дослідження є визначення головних проблем та перспектив розвитку гірськолижних курортів українських Карпат, що організовуються туристичною компанією «Bez Turbot». Відповідно до мети, були поставлені такі завдання:

- визначити теоретичні засади, основні поняття гірськолижних курортів та чинники їх розвитку;
- проаналізувати гірськолижні курорти як елемент туристичного комплексу країни;
- оцінити сучасний стан розвитку гірськолижних курортів українських Карпат
- проаналізувати розвиток гірськолижного туризму в Україні;
- надати організаційно-економічну характеристику туристичної агенції «Bez Turbot»;
- визначити пропозиції щодо розвитку гірськолижних курортів України;
- визначити перспективи гірськолижного туризму для туристичної агенції «Bez Turbot».

Об'єктом дослідження є гірськолижні курорти українських Карпат.

Предметом дослідження є використання гірськолижних курортів українських Карпатах у діяльності туристичної агенції «Bez Turbot».

Методи дослідження. Методичною основою дослідження є комплекс таких загальнонаукових і спеціальних методів: порівняння (співставлення основних показників гірськолижних курортів, рівня розвитку гірськолижного туризму в Україні), аналіз і синтез (дослідження поняття та особливостей гірськолижних курортів), коефіцієнтний метод (визначення коефіцієнтів рентабельності підприємства), графічний та табличний методи (для наочного відображення результатів дослідження), прогнозний метод (для здійснення прогнозу щодо майбутніх показників діяльності турагенції після реалізації запропонованих заходів), експертний метод (оцінка думків експертів для формування загального уявлення про стан гірськолижних курортів українських Карпат).

Наукова новизна дослідження полягає у визначення основних перспектив розвитку гірськолижних курортів українських Карпат, а також удосконалення

напрямків здійснення діяльності з надання гірськолижних турів в межах українських Карпат туристичної агенції «Bez Turbot».

Інформаційну базу дослідження становлять звітність про діяльність туристичного підприємства «Bez Turbot», статут, матеріали науково-практичних конференцій, монографії та науково-аналітичні статті вітчизняних та зарубіжних авторів, які стосуються організації, розвитку та проведення турів в рамках гірськолижного відпочинку.

Практична цінність результатів дослідження полягає в тому, що результати можуть бути використані в процесі управління підприємствами туристичної галузі, зокрема для удосконалення процесу формування туристичних продуктів в рамках гірськолижного відпочинку в українських Карпатах.

Апробація результатів дослідження. За результатами кваліфікаційної роботи опубліковано наукову статтю за темою «Особливості діяльності гірськолижних курортів» в рамках XIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих», яка була проведена 18 квітня 2024 р. у ВТЕІ ДТЕУ.

Структура роботи. Основна частина кваліфікаційної роботи містить вступ, три розділи, висновки та пропозиції, список використаних джерел на 51 позицію, додатки. Основний текст роботи викладено на 54 сторінках. Загальний обсяг роботи – 62 сторінках. Робота містить 1 таблицю, 17 рисунків, 1 додаток.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

ГІРСЬКОЛИЖНИХ КУРОРТІВ

1.1. Теоретичні засади, основні поняття гірськолижних курортів та чинники їх розвитку

Гірськолижні курорти представляють собою спеціалізовані рекреаційні об'єкти, які спрямовані на надання послуг у сфері зимового спорту, зокрема лижного катання і сноубордингу, а також пов'язаних з цим видів відпочинку та розваг. Гірськолижний курорт – це об'єкт відпочинку та розваг з розвиненою інфраструктурою, розташований зазвичай на вершині гори або великому пагорбі гірського масиву. Він включає в себе гірськолижні траси і додаткові сервіси, такі як гірськолижні підйомники, пункти прокату обладнання, ресторани та паркінг [8]. Головною мотивацією для гірськолижного туризму є залучення туристів до різних видів спорту на схилах, а також бажання відпочити, насолодитися розвагами, провести екскурсії, покращити стан здоров'я та насолоджуватися іншими формами відпочинку. Зазвичай цю форму туризму обирають спортсмени, молодь і дорослі, а також цілі сім'ї, включаючи дітей. Гірськолижні курорти пропонують спеціалізовані дитячі схили для лижного спорту або сноубордингу, дитячі клуби та тренувальні заклади. Тривалість гірськолижних турів зазвичай коливається від 7 до 14 днів, але існують і варіанти коротшого або тривалішого перебування, проте більшість відпочивають у турах протягом 7-10 днів [13].

Наведемо основні поняття, що використовуються в процесі організації курортної гірськолижної діяльності:

1. Траси для лижного катання. Це спеціально підготовлені шляхи на гірських схилах, призначені для здійснення лижного спуску. Траси поділяються

за складністю на початковій, середній та високій рівнях, щоб вони відповідали різним навикам і рівням підготовки лижників;

2. Технічне обладнання. До цього поняття входять різноманітні системи та устаткування, які забезпечують комфорт та безпеку на гірськолижних курортах. Це включає в себе канатні дороги, крісельні підйомники, снігоочисні машини, системи освітлення, а також спеціальні сховища для обладнання;

3. Інфраструктура та послуги. Гірськолижні курорти мають розвинену інфраструктуру для забезпечення комфортного перебування та відпочинку відвідувачів. Інфраструктура включає в себе готелі, ресторани, кафе, магазини зі спортивним інвентарем, прокат спорядження, спа-центри, а також розважальні та культурні заклади;

4. Послуги après-ski. Це різноманітні розважальні та релаксаційні програми, які надаються після активних занять на гірськолижних трасах. Серед них можуть бути спеціальні бари, вечірні виступи, вечірки, сауни, а також інші форми відпочинку та розваг [16].

На рис. 1.1 наведена мапа гірськолижних курортів світу за країнами, їх кількість в основних країнах, де присутня відповідна інфраструктура та природні умови.

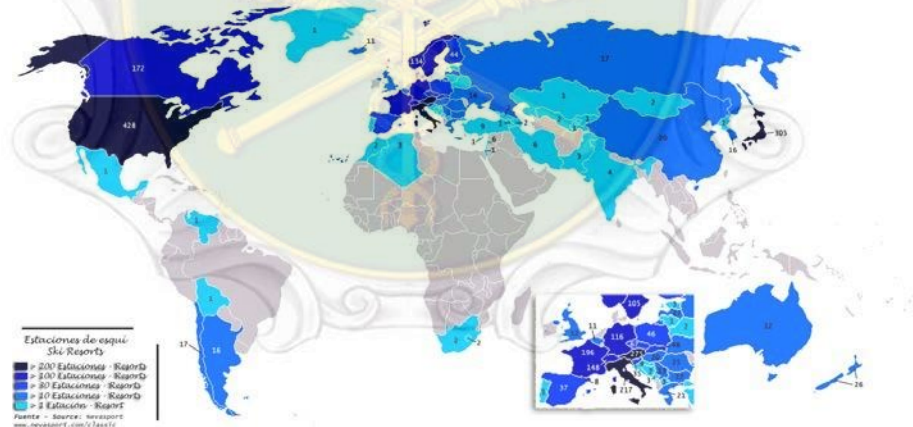

Рисунок 1.1 – Мапа гірськолижних курортів світу за кількістю курортів в країнах

Джерело: складено автором за [20]

Можна побачити, що найбільшу кількість гірськолижних курортів мають США (428 курортів), Японія (305 курортів), Австрія (275 курортів), Італія (217 курортів). На території США існує значна кількість гірських масивів, що формує сприятливі умови для розвитку лижного туризму. Ця обставина спричиняє розширення мережі лижних курортів у США. У зв'язку з цим, до цих курортів звертається увага як з боку місцевих мешканців, так і з боку туристів із різних країн. Не дивлячись на цю відносно велику кількість курортів, гірськолижні тури до США не користуються такою великою популярністю, як тури до курортів Європи. Проте, ця ситуація зовсім не пов'язана з низьким рівнем якості курортів у США [9].

Варто зазначити, що багато гірськолижних курортів у США відрізняються високим рівнем технічного оснащення. Серед них можна відзначити курорт Аспен, розташований на відстані приблизно 350 кілометрів від міста Денвер. На території цього курорту простягається велика кількість лижних трас, придатних для катання практично будь-якого рівня складності. Крім того, курорт Аспен славиться не лише своїми лижними трасами, але і сучасним обладнанням та інфраструктурою, яка задовольняє потреби відпочиваючих. Тут розвинена і високоякісна система післялижного відпочинку, що надає додаткові можливості для задоволення потреб туристів [9].

Японія, знаходячись у різних кліматичних зонах, має можливість розвивати різноманітні види туризму. Від гірськолижних курортів на півночі до пляжного відпочинку на узбережжі океану на півдні, країна пропонує різноманітні можливості для відпочинку. Гірськолижні курорти Японії, зокрема на острові Хоккайдо, вважаються одними з найкращих у світі. Наприклад, Нісеко Хірафу, найбільший гірськолижний курорт Японії, пропонує туристам велику кількість снігу та можливості для позатрасового катання. Курорт Хаппоуан на острові Хонсю славиться тим, що на його трасах проводилися змагання під час

Олімпійських Ігор у Нагано. Чарівні панорамні види гір та розвинена система трас є основними перевагами цього курорту [1].

Австрія вже століттям залишається однією з передових destinations для зимового відпочинку, привертаючи увагу мандрівників з усього світу. Гірськолижні курорти цієї країни відзначаються високим рівнем якості послуг та обслуговування, розмаїттям трас і вершин, а також багатою розважальною інфраструктурою [32].

Альпійські схили Італії відзначаються унікальністю – часто вони організовані у зони катання та мають спільні системи підйомників, унаслідок чого розділити чіткі межі між курортними містами може бути складним завданням. В основному, туристи віддають перевагу східним Доломітовим Альпам, також відомим як Dolomiti Superski. На італійських схилах завжди є сніг, і вони завжди готові до спусків. Навіть у безсніжні та теплі зими, коли навколишні гори жовтіють торішньою травою, на трасах сніг присутній [32]. Розвиток гірськолижних курортів залежить від різноманітних чинників, серед яких можна виділити такі (рис. 1.2).

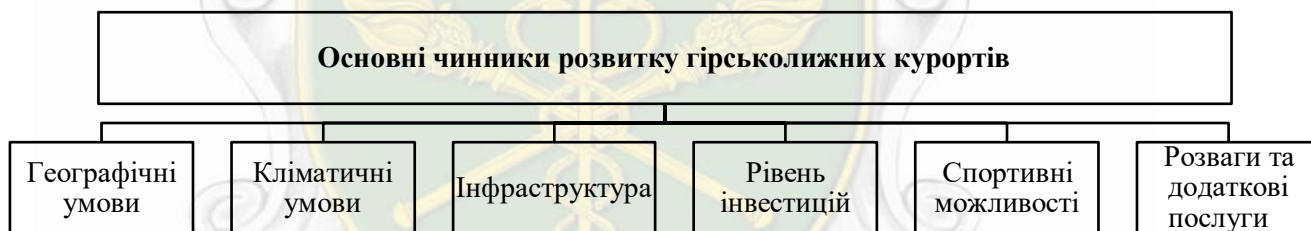

Рисунок 1.2 – Основні чинники розвитку гірськолижних курортів

Джерело: складено автором за [12]

Слід розглянути їх більш детально:

1. Географічні умови. Розташування курорту в гірській місцевості з великими сніговими схилами є важливим чинником для привабливості та

розвитку регіону. Географічне розташування також визначає доступність курорту і його зв'язок з іншими регіонами;

2. Кліматичні умови. Стихійні умови, такі як снігопади, температурні умови та тривалість сезону, мають суттєве значення для розвитку гірськолижних курортів;

3. Інфраструктура. Наявність якісної інфраструктури, такої як готелі, ресторани, підйомники, траси, прокат обладнання, а також легкий доступ до курорту забезпечує комфортне перебування для туристів і сприяє розвитку курорту;

4. Інвестиції в розвиток та покращення інфраструктури, а також в рекламу та маркетинг, є важливим чинником для приваблення туристів та збільшення популярності курорту;

5. Спортивні можливості. Наявність різноманітних трас для різних рівнів навиків, а також можливостей для розвитку спортивних заходів та конкурсів привертає любителів активного відпочинку та професіоналів;

6. Розваги та додаткові послуги. Наявність розважальних закладів, спа-центрів, магазинів, ресторанів і кафе також впливає на привабливість курорту та забезпечує додаткові можливості для відпочинку та розваг [12].

Гірськолижний туризм відрізняється від інших форм відпочинку через свої унікальні характеристики. По-перше, це особливі умови розміщення. Спеціалізовані готелі у формі гірських шале будуються так, щоб гармонійно вписуватися в природне середовище і розташовуватися біля гірськолижних схилів. По-друге, важлива близькість до підйомників. Різноманітність підйомників, таких як канатні, крісельні, кабіни та гондоли, забезпечується для комфортного підйому на гірськолижні схили. Готелі стратегічно розташовані неподалік від цих підйомників [29].

Розглянемо природні чинники, що впливають на розвиток гірськолижного туризму. Гірськолижне катання найбільше залежить від природних умов. Можна

виділити такі фактори, що визначають ступінь зручності та привабливості гірськолижного відпочинку:

- протяжність та різноманітність трас (першорядне ресурсне рекреаційне значення має високогірний рельєф, висота місцевості, унікальність ландшафтів, характер рослинності, відсутність лавинної та селевої небезпеки);

- кількість снігу, що випав на гірських схилах (залежить не тільки від висоти, а й від розташування району). На стан снігового покриву впливає як температура, так і вітер, сніг на опуклих ділянках і жорсткі снігові заструги. Для усунення негативного впливу траси прокладають на занесених схилах. На них краще зберігається сніговий покрив та забезпечується більш комфортне відчуття при катанні. Однак, у цьому випадку, потрібні додаткові витрати на розчищення траси від дерев, де дмуть сильні вітри, сніг швидко твердне, утворюючи снігові дошки, покриті застругами. Такі умови часто зустрічаються на великих висотах в горах, а в місцях масового катання на крутих схилах сніг стає жорстким і льодовитим від зачочування його лижниками;

- велике значення при експлуатації гірськолижного курорту має тривалість гірськолижного сезону, наявність протягом чотирьох-п'яти місяців на рік щільного снігового покриву. Його можна збільшити шляхом вибору трас на південних схилах для використання переважно у зимовий період та на північних схилах для катання у весняний період. Від якості снігового покриву залежать терміни початку та кінця зимового сезону. На сучасних гірськолижних курортах використовують снігові гармати, ратраки для продовження сезону катання;

- погодні умови гірськолижного сезону [26].

Проаналізувавши основні статистичні дані щодо функціонування ринку гірськолижних курортів, варто відзначити основні аспекти:

- середня вартість денного квитка за відпочинок на гірськолижних курортах в США в рамках сезону 2021-2022 рр. складала 92,85 дол США;

- найбільшим гірськолижним курортом у світі є Les Trois Vallées у Франції, який простягається на довжину 600 км;
- Vail Resorts, американська туристична компанія, керувала 37 гірськолижними курортами в 2022 р.;
- підйомник в The Whistler Blackcomb Ski Resort в Канаді має найвищу потужність для підйому пасажирів, може транспортувати до 69939 пасажирів на годину;
- 68% туристів гірськолижних курортів в рамках сезону 2021-2022 рр. – це особи, які відвідували курорти з друзями або сім'єю;
- критий гірськолижний курорт в торговому центрі в ОАЕ, який має назву Ski Dubai, займає площу 22500 квадратних метрів;
- американська індустрія гірськолижного відпочинку згенерувала приблизно 4,83 млрд дол США виручки за сезон 2021-2022 рр. [38].

Серед найпопулярніших гірськолижних курортів за даними порталу TripMyDream, слід виділити такі:

1. Цермат (Швейцарія). Розташований у Швейцарії, неподалік від кордону з Італією, Цермат славиться як один із найрозкішніших гірськолижних курортів у світі. Це елітне містечко розташоване біля основи відомої гірської вершини Маттерхорн. Захоплюючі альпійські пейзажі, вишукані лижні траси, розвинена інфраструктура та свіже гірське повітря роблять його одним з найбільш популярних курортів;
2. Аспен (США). Це мальовниче місто в штаті Колорадо. Насамперед, воно зарекомендувало себе як один із найпрестижніших гірськолижних курортів. Сюди з'їжджаються сотні туристів, щоб підкорити засніжені схили та відчутти незабутню зимню атмосферу;
3. Кортіна (Італія). Не менш популярний і дуже захоплюючий відпочинок вам може подарувати Італія. Курорт Кортіна знаходиться в Доломітових Альпах. Він знаменитий своєю спортивною історією. Знаменитим

курорт став з 1956 р., коли тут провели Олімпійські ігри. І вже багато років місто не втрачає свій колорит і привертає все більше і більше туристів з усього світу;

4. Шамоні (Франція). Долина Шамоні розташована біля підніжжя льодовиків дивовижно красивої гори Монблан та простяглася на 16 км від селища Лез Уш до містечка Аржантьєр. У самому її центрі розташоване місто Шамоні – центр туристичної та спортивної активності. Знаменитим курорт став з 1956 року, коли тут провели Олімпійські ігри. І вже багато років він не втрачає свій колорит і привертає все більше і більше туристів з усього світу;

5. Санкт-Моріц (Швейцарія). Стверджується, що це місто стало місцем зародження альпійського зимового туризму. Тут є понад 320 кілометрів трас. Курорт розкинувся на берегах однойменного озера та має приємний клімат – тут більше 320 днів в році світить сонце. Усе це робить курорт одним із найреспектабельніших у світі, до того ж, він один із найстаріших [35].

Отже, варто відзначити, що ще одним важливим чинником набуття популярності того чи іншого гірськолижного комплексу є проведення на його базі видатної події, в деяких випадках, які були нами розглянуті, це було проведення Зимових Олімпійських ігор.

Таким чином, гірськолижний туризм є різновидом спортивного туризму, який являє собою спуск з гір природними сніговими схилами або спеціально підготовленими трасами на лижах. Гірськолижний туризм за правильного підходу до розвитку цієї галузі є перспективною галуззю туризму. Розвиток гірськолижного туризму має як позитивний економічний результат, так і величезний соціальний ефект. Крім того, розвиток гірськолижного туризму, безсумнівно, сприяє розвитку супутніх сфер: будівництва засобів розміщення туристів, надання послуг харчування, виробництва сувенірів.

1.2. Гірськолижні курорти як елемент туристичного комплексу країни

Гірськолижні курорти відіграють важливу роль у туристичному комплексі країни і є одним із ключових елементів туристичної індустрії. Вони приваблюють велику кількість туристів як з власної країни, так і з-за кордону, що сприяє розвитку місцевої економіки та збільшенню інвестицій у туристичний сектор.

Перш за все, гірськолижні курорти створюють можливості для розвитку туризму та рекреації, приваблюючи туристів в будь-який сезон року. Вони забезпечують широкий спектр послуг для відпочинку, розваг і активного відпочинку, включаючи катання на лижах, сноубординг, екскурсії, спа-процедури та інші розважальні заходи.

Додатково, гірськолижні курорти сприяють розвитку інфраструктури та покращенню послуг у сусідніх регіонах. Вони створюють нові робочі місця та збільшують попит на місцеві товари та послуги [36].

Крім того, гірськолижні курорти можуть стати платформою для реклами та просування культурних та туристичних атракцій країни, що допомагає залучити увагу до інших регіонів і збільшити туристичний потік в ці області.

Наведемо схему впливу гірськолижних курортів на розвиток економіки в країні (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 – Основні елементи, на які впливає розвиток гірськолижних курортів в країні

Джерело: складено автором за [18]

Такий елемент туристичного комплексу країни, як гірськолижний туризм, суттєво впливає на збільшення туристичного попиту в регіоні, розвиток туристичної інфраструктури (готелі, ресторани, магазини тощо), створення нових робочих місць у сфері обслуговування, збільшення податкових надходжень від туристичних послуг.

Також гірськолижний туризм сприяє покращенню транспортних зв'язків до курорту, розвитку дорожньої інфраструктури, вдосконаленню комунікаційних мереж (Інтернет, мобільний зв'язок тощо).

Завдяки гірськолижним курортам та їх активному розвитку в країні може спостерігатися покращення якості життя місцевого населення через збільшення можливостей для отримання доходу, здійснюватися залучення інфраструктури курорту для місцевих мешканців (школи, медичні послуги тощо) [5, с. 178].

Оскільки споживачі послуг гірськолижних курортів здебільшого належать до вищого сегменту споживачів, як за рівнем доходу, так і за освітнім та культурним рівнем, це формує відповідний рівень пропозиції. При цьому існує зворотна залежність. Якщо гірськолижний туризм найбільш привабливий для освічених та забезпечених громадян, то бажання стати активним споживачем послуг гірськолижного курорту передбачає прагнення людини до підвищення рівня власного добробуту та інтелектуального розвитку. Це дозволяє говорити про те, що зростаюча пропозиція послуг гірськолижного туризму не тільки не робить її масовою, а й зберігає ознаки елітарності (виключення тут становлять країни з відносно невеликою територією, сприятливими природними умовами та національними традиціями гірськолижного туризму, що склалися, як, наприклад, Австрія чи Швейцарія) [5].

Виходячи з цього, можна говорити про те, що розвиток гірськолижного туризму та відповідної йому споживчої поведінки сьогодні відіграє роль ефективної соціальної технології, що поступово згладжує існуючі розриви в рівні

та якості життя різних соціальних груп населення та знижує гостроту протиріч між ними.

Слід виходити з того, що гірськолижний туризм, який безпосередньо залежить від наявності природних умов, завжди матиме регіональний характер, що визначає рівень витрат (а значить, і цін на туристські послуги) і стандартів обслуговування туристів, а також відповідний імідж гірськолижних курортів. До основних атрибутів, що відповідають даному поняттю, відносяться унікальний набір характеристик гірськолижного курорту, можливість зміцнення здоров'я, престижність відпочинку на даному курорті, а також позитивний емоційний настрій, який створюється, в тому числі завдяки роботі персоналу та рівню сервісу та дозвілля. У зв'язку з цим, конкурентною перевагою гірськолижного курорту стає його власний імідж, який відрізняється від іміджу конкурентів.

В останні десятиліття економіка багатьох країн зазнає глибоких змін, які обумовлені як політичними взаємозв'язками, так і економічними залежностями між окремими країнами та групами країн. Економічні взаємозв'язки удосконалюються з кожним роком та розвиваються за багатьма напрямками: торгівля, науково-технічний прогрес та обмін технологіями, розвиток міжнародного туризму та, зокрема, гірськолижного туризму [37].

Валовий внутрішній продукт багатьох країн значною мірою забезпечується туризмом, інфраструктура якого сприяє створенню додаткових робочих місць та забезпечує трудову зайнятість населення. Завдяки туризму успішно розвиваються такі ключові галузі економіки, як транспорт та зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання тощо. Бурхливий розвиток туристичної галузі суттєво позначається на світовому економічному ринку. Туризм є однією з галузей, що активно розвиваються в багатьох країнах світу і його роль у світовій економіці безперервно зростає.

Специфічні особливості гірськолижного туризму пред'являють особливі вимоги як до його організації з погляду економіко-соціальної структури, так і до

територіального розташування його базових комплексів. У зв'язку з цим, гірськолижний туризм отримав пріоритетний розвиток у Західноєвропейських країнах із привабливим гірським ландшафтом, розвиненою інфраструктурою та економічними можливостями щодо його розвитку та вдосконалення. Це такі країни, як Австрія, Андорра, Франція, Швейцарія, Болгарія, Італія, Словаччина, Туреччина, Фінляндія, Швеція, Норвегія [5].

Найпопулярніші гірськолижні курорти знаходяться в Альпах, де було здійснено перший спуск гірським схилом. Франція налічує понад 400 гірськолижних курортів із 6 тис. км. обладнаних схилів. Прагнення продовжити гірськолижний сезон або перенести його на літній період призводить до зростання популярності курортів, розташованих у високих широтах (у Норвегії, Фінляндії, на Алясці) та у південній півкулі, де зимовими місяцями є червень-серпень (в Чилі, Новій Зеландії).

Одні з найпопулярніших і найзручніших гірськолижних курортів знаходяться в Болгарії, Словаччині, Польщі, Туреччині Греції та Фінляндії.

Наприклад, більше третини території Болгарії займають гірські хребти та масиви, що ідеально для розміщення в Болгарії гірськолижних курортів, а також для будь-якого роду гірськолижного відпочинку. Також добре відомі курорти в Болгарії: Стара Планіна, Родопі, Ріла, Пірін, Вітоша, Середня Гора та багато інших, які не поступаються іменитим сусідам за красою природи, наявності снігу та туристичних об'єктів [26].

Словаччина – маленька країна в центрі Європи, дуже гарна і давно вже прославилася як один із регіонів, де широко розвинені зимові види спорту. Тут найкращі умови для катання на гірських лижах у Східній Європі. Гірськолижні курорти Словаччини – це помірні ціни, добре розвинена інфраструктура та відмінні умови для відпочинку.

Гірськолижний курорт Закопане розташований за 100 км від Кракова, в Польських Татрах – єдиних горах альпійського характеру, розташованих між

Альпами та Кавказом. Ще в XIX ст. це місце мало велику популярність серед людей з легеневиими захворюваннями, оскільки приголомшливе свіже повітря хвойного лісу зміцнює здоров'я і підвищує життєвий тонус. Сьогодні у Закопане створено понад 60 км чудово підготовлених трас зі схилами різної складності, працюють сучасні підйомники та снігові гармати. Найбільшим районом катання є Каспрови Верх, це найвища точка курорту Закопане [30].

Гірськолижний туризм у Греції нині проходить стадію свого становлення та збільшення попиту нею в іноземних туристів. Однак серед корінних жителів Греції цей вид туризму найбільш популярний серед усіх туристичних продуктів, що надаються в Греції. Головні та найбільші гірськолижні комплекси розташовані на півночі Греції, у горах Пінд та на території номів Евританія та Фокіда. Найбільшими гірськолижними центрами є: Трикала, Преспес, Каймакцалан, Пілію, Калавріта, Касторія, Карпенісион, Загорохор'я, Пісодері [30].

Зимовий відпочинок у Фінляндії пропонує безліч розваг: гірські лижі, сафари на оленях, катання на мотосанях, сноуборд тощо. Гарні краєвиди, безтурботний спокій природи, завдяки цьому зимовий відпочинок у Фінляндії давно набув великої популярності серед любителів катання на гірських лижах. Фінляндія славиться своїми лижними курортами. Багато гірськолижних курортів Фінляндії є універсальними. Тут можна накататися вдосталь зручними облаштованими трасами, оскільки на будь-якому схилі, який хоч трохи підходить для катання, акуратно прокладена стежка. А після катання на гірських лижах можна чудово відпочити в котеджах, розважитися в ресторанах або просто помилуватися навколишньою природою.

Вирушаючи до Австрії, Андорри та Швейцарії, туристи отримають гарантований сніг, відмінні гірськолижні схили, підйомники, безтурботний відпочинок, різноманітні захоплюючі екскурсії та багато приємних вражень, які залишаться надовго.

Якщо вирушити до Австрії, рівень гірського туризму в цій країні зовсім інший не лише в якості обслуговування, а й самих гір. В Австрії для туристів підготовлено 22 тис. кілометрів якісних гірськолижних трас, 500 гірськолижних шкіл, 16 тис. кілометрів прокладених лижних стежок, 500 природних санних трас, 14 тис. кілометрів пішохідних доріжок. Найбільш якісні готелі за середніх цін, безумовно, в Австрії: за співвідношенням «ціна-якість» ця країна поза конкуренцією з-поміж інших [30].

Австрійські Альпи є чи не найпривабливішими для розвитку гірськолижних курортів, де прибутки від туризму забезпечують 12% ВВП Австрії. За найбільшою кількістю відвідуваних туристів помітно виділяються такі австрійські провінції, як Зальцбург, Тіроль та Карінтія. Також високою відвідуваністю відрізняються провінції Форларльберг та Штирія. У районі міста Інсбрук розташовуються відомі гірськолижні райони: Хунгерберг, Ігльс, Тулфес, Муттерс, Акзамер Ліцум та Штубай. Перший Австрійський лижний клуб було засновано понад 100 років тому у відомому курорті Сан Антон [33].

У більшості курортів Австрії туристи мають можливість поєднувати гірськолижний відпочинок із оздоровчими процедурами на місцевих термальних джерелах. Висока популярність альпійських курортів обумовлена крім розвиненої інфраструктури, також вдалим транспортно-географічним розташуванням та привабливим ландшафтом місцевості. Альпійська гірськолижна зона розташована в безпосередній близькості від основних Європейських міст (Мюнхен, Відень, Мілан, Цюрих, Париж та ін.), зв'язок з якими легкодоступний через велику мережу автомобільних та електрифікованих залізниць з віадукми та тунелями.

Великою популярністю нині користуються гірськолижні курорти Андорри. Це зумовлено частково і тим, що піренейські курорти в цій країні набагато дешевші за альпійські. В Андоррі обладнано дві основні гірськолижні зони: Гран Валіра на сході та Валь Норд на заході. Завдяки наявності недорогих готелів і

інфраструктурі, що постійно вдосконалюється, попит на відпочинок в Андоррі щороку зростає на 5-7% [33].

Також розвинена інфраструктура гірськолижних курортів у Франції, яка характерна своїми особливостями та умовно може бути поділена на дві категорії: традиційні та сучасні. Традиційні курорти являють собою затишні гірські села, серед них – Марібель у долині Труа Вале, Шамоні, що розкинувся біля підніжжя Монблану, спортивний Валь д'Ізер та елегантний Межев. Для розміщення туристів тут є 48 готелів, які одночасно можуть прийняти 9 тис. людей. Сучасним обладнанням та підйомниками оснащені гірськолижні траси, загальна довжина яких становить 140 км при максимальній висоті підйому 3800 м [33].

Також однією з основних туристичних країн Європи є Швейцарія, де прибутки від туризму забезпечують 8% ВВП. Швейцарські курорти не менш відомі та популярні у багатьох туристів, це такі як Верб'є, Церматт, Кранс Монтана, Віллар, Гріндельвальд, Давос, Саас Фе, Санкт Моріц та інші. Найпівденнішими гірськолижними курортами Швейцарії є Церматт, який входить до десятки найкращих курортів світу. Він розташований на схилі знаменитої гори Маттерхорн (4477 м) і включає 116 готелів і 1200 апартаментів, які можуть одночасно прийняти 12,5 тис. туристів. Загальна довжина його гірськолижних трас становить 400 км. при максимальній висоті підйому 3883 м [33].

На рис. 1.4 наведена кількість людей за країнами Європи, які регулярно займаються гірськолижним видом відпочинку (на 1 млн осіб).

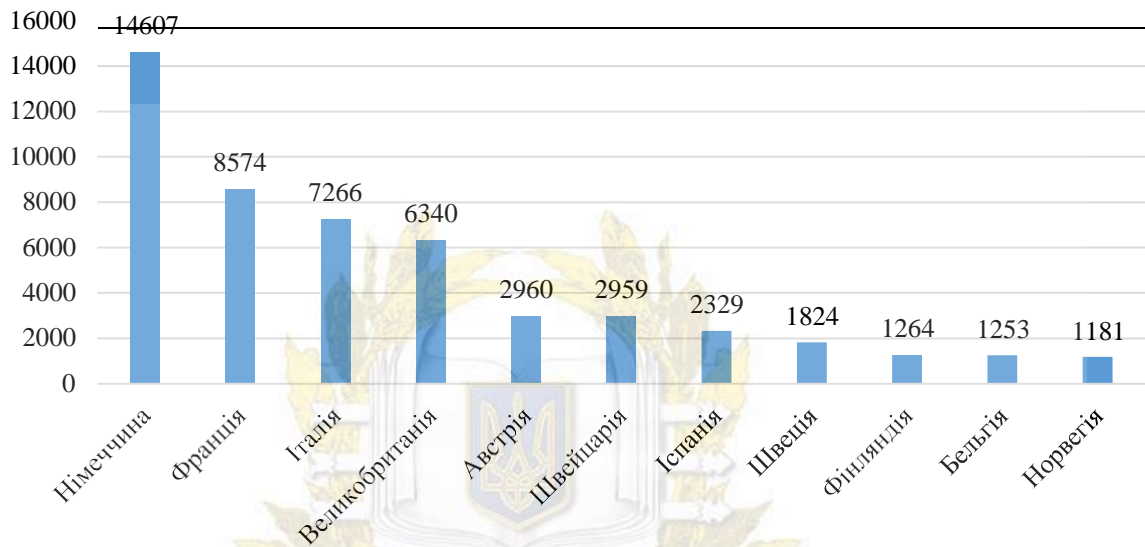

Рисунок 1.4 – Кількість осіб за країнами Європи, які регулярно займаються гірськолижним видом відпочинку, осіб на 1 млн жителів

Джерело: складено автором за [40]

Як можна побачити, найбільш активно займаються гірськолижним туризмом в Європі жителі Німеччини, приблизно 1,46% осіб практикують регулярно гірськолижний вид відпочинку. Незважаючи на те, що в Німеччині не так багато гірськолижних курортів, як у Франції, жителі Німеччини користуються можливістю відпочити на гірськолижних курортах Франції, Швейцарії або Австрії. Також варто відзначити, що частка регулярних гірськолижних туристів у Швейцарії та Австрії є дуже невисокою порівняно з Німеччиною, незважаючи на розвиненість гірськолижних комплексів в цих країнах. Це свідчить про те, що громадяни країн, де розвинений гірськолижний туризм, прагнуть відпочивати в інших країнах або пробувати інші види відпочинку, і навпаки, в країнах, де менш розвинений гірськолижний туризм, люди прагнуть в більшій мірі спробувати займатися цим видом туризму в інших країнах.

Варто також відзначити, що кількість гірськолижних туристичних зон, які не є курортами, а являються просто площами, де можна з'їхати з засніженої гори, найбільшою є в Німеччині з-поміж країн Європи (рис. 1.5).

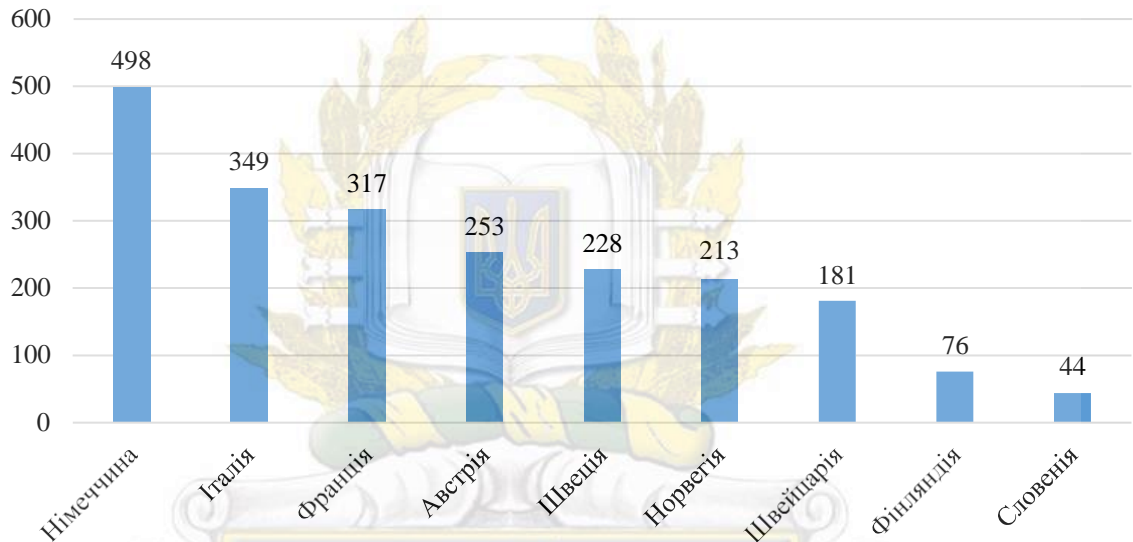

Рисунок 1.5 – Кількість гірськолижних зон в країнах Європи

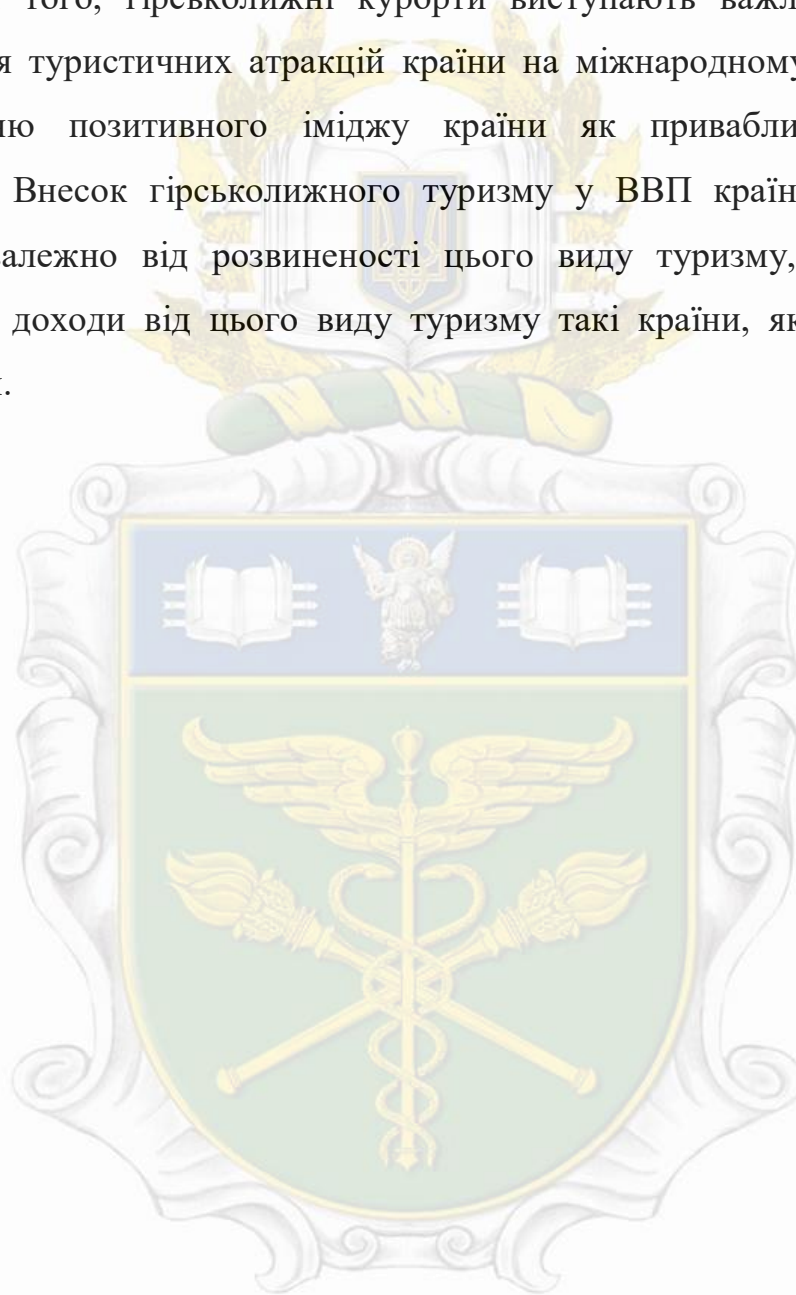
Джерело: складено автором за [40]

За даним показником Німеччина теж знаходиться на першому місці, що демонструє наявність дуже розвинутої інфраструктури всередині країни. Станом на 2022 р. Німеччина мала 498 гірськолижних зон, Італія – 349, Франція – 317. Отже, варто зазначити, що в Європі найбільш розвиненим гірськолижним регіоном є Альпійський, оскільки Альпи є найвищим гірським масивом в Європі, ці гори знаходяться на території багатьох країн, що робить основним гірськолижний напрямок туризму для багатьох європейських держав.

Таким чином, варто зазначити, що привабливість гірськолижних курортів полягає в різноманітті послуг та можливостей для активного відпочинку, сприяючи тим самим збільшенню туристичного потоку та економічному зростанню країни або регіону. Гірськолижні курорти не лише приваблюють туристів, але й стимулюють розвиток інфраструктури та покращення умов для місцевого населення. Завдяки гірськолижним курортам збільшується обсяг

інвестицій, зростає кількість робочих місць, а також підвищується рівень життя мешканців регіону, що характерно переважно для гірських країн, таких як Швейцарія, Австрія, Андорра, частини Франції, Іспанії, Болгарії, Туреччини.

Крім того, гірськолижні курорти виступають важливим інструментом просування туристичних атракцій країни на міжнародному рівні та сприяють формуванню позитивного іміджу країни як привабливого туристичного напрямку. Внесок гірськолижного туризму у ВВП країни може бути дуже великим залежно від розвиненості цього виду туризму, найбільш активно залучають доходи від цього виду туризму такі країни, як Австрія, Андорра, Швейцарія.

РОЗДІЛ 2

РОЗВИТОК ГІРСЬКОЛИЖНИХ КУРОРТІВ В УКРАЇНІ

2.1. Сучасний стан розвитку гірськолижних курортів українських Карпат

Карпатський регіон України – це велика за площею територія, яка включає Івано-Франківську, Закарпатську, Чернівецьку та Львівську області. На теренах цих областей освоєно більше як 20 гірськолижних територій, у яких діє понад 60 гірськолижних підйомників. До них відносяться: Буковель, Яблуниця, Ворохта, Ясіня, Рахів, Славське, Тисовець, Подобовець, район Боржавських полонин, г. Красія та ін. [28 с. 45].

В Україні сучасний гірськолижний туризм є найперспективнішим серед усіх інших видів екстремального туризму. Цей вид активного відпочинку став таким популярним завдяки розвитку великої ресурсної бази, сприятливим погодним умовам та розширенню туристичної інфраструктури на популярних гірськолижних курортах, зокрема у Карпатах, де зима триває 5-6 місяців на рік. Гірськолижний туризм – це комплексний вид відпочинку, який об'єднує спорт, відпочинок, оздоровлення, екстрим та екологію. В останні роки гірськолижний туризм в Україні швидко розвивається, з'являються сучасні гірськолижні курорти з різноманітними послугами. Природні фактори грають важливу роль у розвитку цього виду туризму, а Карпати є найбільшим центром гірськолижного туризму в Україні, що налічує 16 різних за розміром і складністю трас курортів з відповідною інфраструктурою.

Якісна інфраструктура гірськолижних курортів забезпечує туристам комфортний відпочинок. Важливими чинниками є доступність транспорту, різноманітність та протяжність трас для катання, а також умови проживання. Завдяки кліматичним та природним ресурсам і інвестиціям у гірськолижні комплекси, в Україні сформувалася ціла індустрія зимового спорту.

Карпати відомі своєю привабливістю для активного відпочинку взимку. Суттєво засніжені вершини, вікові ліси та свіже гірське повітря, які супроводжуються широким спектром розважальних можливостей, роблять цей регіон привабливим для туристів. У Карпатах можна відправитися в подорож як з сім'єю, так і з друзями або колегами, особливо це актуально взимку, коли лижні траси Закарпаття пропонують незабутні враження [22].

Гірськолижні курорти Карпат конкурують з європейськими аналогами завдяки високому рівню обслуговування. Інфраструктура постійно розширюється, що забезпечує туристам приємний та комфортний відпочинок.

Буковель як гірськолижний курорт володіє визнаним статусом №1, як серед українців, так і серед іноземних відвідувачів. Його снігопади починаються в листопаді і тривають аж до квітня, що ставить його в ряд беззаперечно першопрохідних локацій. У зв'язку з його відомістю, тут дійсно вищі ціни, порівняно з іншими місцями, проте відпочинок тут стане незабутнім для багатьох туристів на довгий час. Кожного сезону сюди з'їжджаються тисячі туристів у пошуках нових вражень та зручного відпочинку на рівні, що відповідає європейським стандартам. На території курорту часто влаштовуються концерти відомих виконавців та автентичні ярмарки. Траси освітлюються, що дозволяє кататися як вдень, так і вночі. Розвиток курорту продовжується, збільшуючи його популярність. Тут представлені траси різного рівня складності, придатні як для початківців, так і для досвідчених лижників та сноубордистів [22].

Гірськолижний комплекс Плай відзначається відмінними характеристиками для зимового відпочинку. Розташований на висоті 600 метрів над рівнем моря, курорт відзначається крутими схилами, що переходять у пологі. Найвища станція підйомника знаходиться на висоті 1600 метрів, а найдовша траса подарує туристам вражаючі краєвиди. В основному, на курорті присутні траси середньої складності, які приваблять тих, хто шукає задоволення в катанні. Крім гірськолижних трас, тут доступні також СПА-центри та ресторани.

У контексті гірськолижних курортів Закарпаття, відзначимо, що Славське виявляється привабливою локацією для новачків і досвідчених лижників. Курорт має крісельні підйомники, заклади харчування, готелі та прокат спорядження, що забезпечує всі необхідні умови для активного відпочинку. Це також ідеальне місце для сімейного відпочинку, оскільки сезон триває від листопада до травня.

Поміж інших переваг гірськолижного курорту Славське, можна відзначити різноманіття розважальних можливостей, які включають екскурсії, верхову їзду та смачні страви місцевої кухні. Це гарантує, що нікому не буде нудно, незалежно від віку [22].

Курорт Звенив (Орявчик), що розташований в урочищі Тисовець на висоті 900 метрів над рівнем моря, пропонує чудово обладнані спуски як для початківців, так і для досвідчених лижників. Завдяки п'яти трасам різної складності, бугельним підйомникам і розвагам на будь-який смак, курорт відповідає різним потребам та рівню підготовки відвідувачів.

Гірськолижний комплекс Драгобрат, найвисокогірніший серед карпатських курортів, розташований на висоті 1400 метрів над рівнем моря і приваблює туристів з листопада по травень. З 8 трасами різної складності, гірськолижний курорт Драгобрат здатний задовольнити потреби як любителів активного відпочинку, так і новачків у гірському спорті.

Захар Беркут пропонує найбільшу в Україні підвісну канатну дорогу, яка дозволяє насолоджуватися неперевершеними краєвидами. Також слід зазначити, що на курорті присутні траси різної складності, що відповідають різним рівням підготовки відвідувачів [22].

Гірськолижні траси Красії, віддалені від цивілізації та автотрас, пропонують пологі схили без різких перепадів і є ідеальним варіантом для тих, хто лише вчиться кататися на лижах. Тут можна насолоджуватися сімейним відпочинком та зимовими святами протягом тривалого сезону, що триває до квітня.

Гірськолижний курорт Пилипець є перлиною Закарпаття, знаходячись поблизу гір Гимба та Магура. Тут туристів очікує справжній еко-відпочинок та широка мережа трас, які відповідають різним рівням підготовки. На курорті представлені не тільки гірськолижні траси, але й величезний водоспад Шипіт, що недалеко від нього [31].

Курорт Подобовець відзначається своїми швидкими та довгими трасами, що приваблюють екстремальних спортсменів з різних куточків України та світу. Траси є різної складності і протяжності, всі освітлені. Є прокат спорядження та послуги інструкторів. Ціни і рівень сервісу можуть приємно здивувати туристів, і більшість прагне приїхати сюди знову [31].

У контексті гірськолижних курортів, Ізки є одним з молодих, але дуже перспективних об'єктів. Цей курорт приваблює як корпоративний, так і сімейний відпочинок, завдяки своїм чудовим пейзажам та широким трасам. Інфраструктура курорту ретельно розвинена, з прокатом спорядження та школою лижників. Окрім лиж, на курорті можна скористатися іншими видами розваг, такими як санчата, для яких є окремий спуск. Наявність двох бугельних підйомників та двокрісельного підіймача дозволяє ефективно обслуговувати туристів. Траси на курорті призначені як для початківців, так і для досвідчених лижників. Також доступні розваги на снігоходах, квадроциклах та СПА-процедури [31].

Особливістю еко-курорту Ізки є організація майстер-класів. Відвідувачі можуть взяти участь у майстер-класі з гончарства, де вони матимуть змогу спробувати свої сили на гончарному крузі та створити виріб. Ця активність може бути ідеальним варіантом для сімейного відпочинку.

Також цікавими є майстер-класи з сироваріння, де фахівці розкриють тонкощі та секрети виготовлення сиру, а також навчать правильному зберіганню продукту.

Гірськолижні курорти «Славське» і «Захар Беркут» демонструють значний потенціал для розвитку, що обумовлено участю компанії «ОККОРітейл» (входить у ПАТ «Галнафтогаз») на території Славської об'єднаної територіальної громади. Щомісячні внески цієї компанії до місцевого бюджету перевищують 4 мільйони гривень. У планах інвестора також включено розширення гірськолижного курорту із загальною довжиною трас 75 кілометрів. Інвестиційний проєкт оцінюється на суму більше 500 мільйонів євро. В результаті проведеного аналізу гірськолижних курортів Львівської області виявлено, що найбільш сучасна гірськолижна інфраструктура характерна для курорту «Плай». Цей курорт продовжує свій розвиток, незважаючи на те, що основні складові гірськолижного курорту, такі як розгалужена мережа готелів, ресторанів, відповідної гірськолижної інфраструктури, були сформовані всього за сім років [31].

Таблиця 2.1 – Головні природно-ресурсні характеристики курортів українських Карпат

Курорт	Найвища станція витягів, м над р.м.	Максимальна довжина траси, м	Перепад висоти, м	Середня тривалість сезону, днів	Можливість фрі-райду
Славське	1232	1800	550	70	+
Захар Беркут	1223	3000	552	30	+
Плай	1060	1200	260	80	-
Тисовець	1176	1000	240	-	+
Буковель	1372	1130	210	90	+
Драгобрат	1707	2100	500	85	+
Пилипець	1497	1650	150	60	-
Красія	1036	1320	95	45	-

Джерело: складено автором за [8]

Найстаріший гірськолижний курорт України, «Славське», перевершує всі інші курорти Львівської області за кількістю підйомників, довжиною трас, кількістю готелів і приватних будинків для відпочинку, а також доступністю

транспорту. Проте головні проблеми цього курорту залишаються: низька якість підготовки трас, застаріла гірськолижна інфраструктура, короткий сезон через відсутність штучного снігу на більшості трас тощо. Відсутність значних інвестицій у розвиток гірськолижної інфраструктури, а також поганий стан місцевих доріг призвели до низької конкурентоспроможності курорту Тисовець на регіональному ринку туристичних послуг.

5 січня 2016 р. в Передкарпатті, у місті Борислав, було відкрито гірськолижний комплекс «Буковиця». Гірськолижні траси в рамках даного курорту обслуговуються витягами: допельмаєром (700 метрів), тетрапомом (280 метрів) і мультиліфтом (180 метрів). Головний схил має протяжність 1050 метрів, а дитячий – 250 метрів. Траси обладнані системою штучної генерації снігу, кожна з них має дев'ять виходів під снігові гармати.

Траси гірськолижного комплексу «Буковиця» призначені як для початківців, так і для досвідчених лижників та сноубордистів. Також є окремий навчальний витяг для дітей. Біля нижніх станцій витягів функціонує прокат спорядження, де доступно 30 сноубордів, 200 пар лиж, а також взуття для лиж та сноубордів, палки та шоломи. Також на території комплексу працює гірськолижна школа. Для зручності відвідувачів гірськолижного комплексу розроблено гнучку систему абонементів, знижок і внутрішньої електронної валюти «Vukcoin». Головною перевагою цього гірськолижного центру є його розташування поруч із відомими курортами, такими як Трускавець та Східниця. Відстань до залізничної станції Трускавець складає 10 кілометрів.

На підставі теоретичного аналізу наукових джерел і проведених польових спостережень можна зазначити, що інфраструктура гірськолижних курортів у Карпатах на сьогоднішній день є дуже розвиненою і майже повністю відповідає європейським стандартам, що привертає значну кількість вітчизняних і зарубіжних туристів різного віку. Також розглядаються нові території для перспективного розвитку цього виду активного туризму в регіоні.

2.2. Розвиток гірськолижного туризму в Україні

Гірські райони в Україні охоплюють близько 5% її території, що створює потенціал для розвитку гірськолижного туризму. Проте наразі країна не використовує усі можливості для розвитку гірського зимового відпочинку. Зарубіжний досвід показує, що гірськолижний туризм може приносити значні доходи у бюджети різних рівнів, забезпечуючи фінансову стійкість місцевих громад і формуючи позитивний туристичний образ країни [25].

Як зазначає «Укрінформ», у структурі продажів туроператорів України, серед турів Україною наразі переважають санаторні – 44,4% замовлень у жовтні 2022 року відносилися саме до цієї категорії. На другому місці – поїздки в Карпати (29%) заради ретриту й оздоровлення. Треті за популярністю – гірськолижні напрями (19,5%), але з тенденцією до зростання в зимовий період. Також українці купують тури до санаторіїв на морському узбережжі, автобусні подорожі країною, обирають міський туризм і спеціалізований дитячий відпочинок (рис. 2.1).

Рисунок 2.1 – Частка видів туризму, що реалізовувалися туристичними підприємствами України за 2022 р., % до підсумку

Джерело: складено автором за [6]

Таким чином, гірськолижний туризм в сучасних умовах займає важливі позиції в загальному вітчизняному туризмі, оскільки його частка в загальних туристичних подорожах за видами складає приблизно 19,5%. Важливою перевагою розташування гірськолижних курортів України є їхнє перебування на віддаленій відстані від зони бойових дій.

Крім того, більша частина областей, де найбільше розвинений гірськолижний туризм з огляду на фізико-географічне розташування, показують зростання надходжень до місцевих бюджетів від туристичного збору протягом 2022-2023 рр. (рис. 2.2).

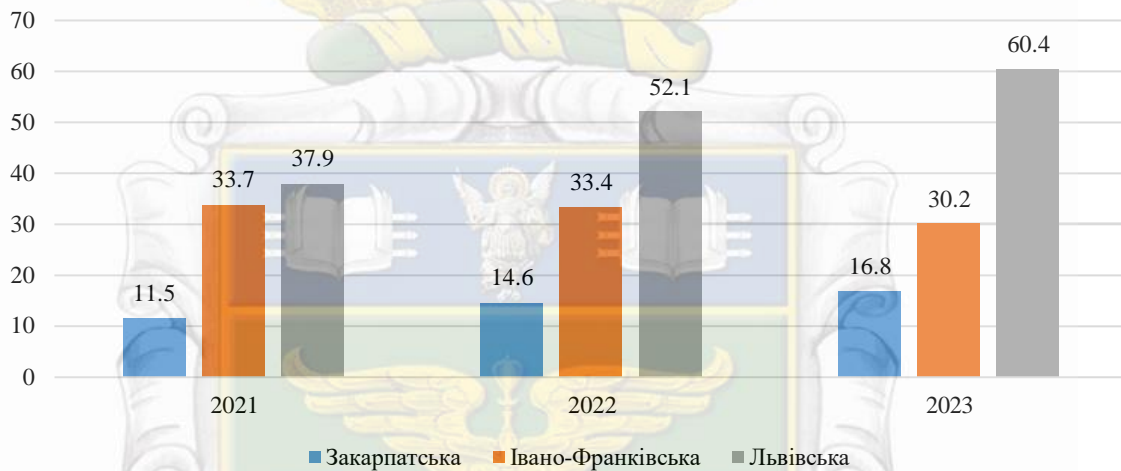

Рисунок 2.2 – Динаміка надходжень до місцевих бюджетів від туристичного збору в Закарпатській, Івано-Франківській та Львівській областях протягом 2022-2023 рр., млн грн

Джерело: складено автором за [34]

Таким чином, найбільш суттєві прирости показує Львівська область за туристичним збором, що свідчить про те, що дана область більш активно розвивала туризм, зокрема, гірськолижний.

На рис. 2.3 наведені основні гірськолижні курорти України.

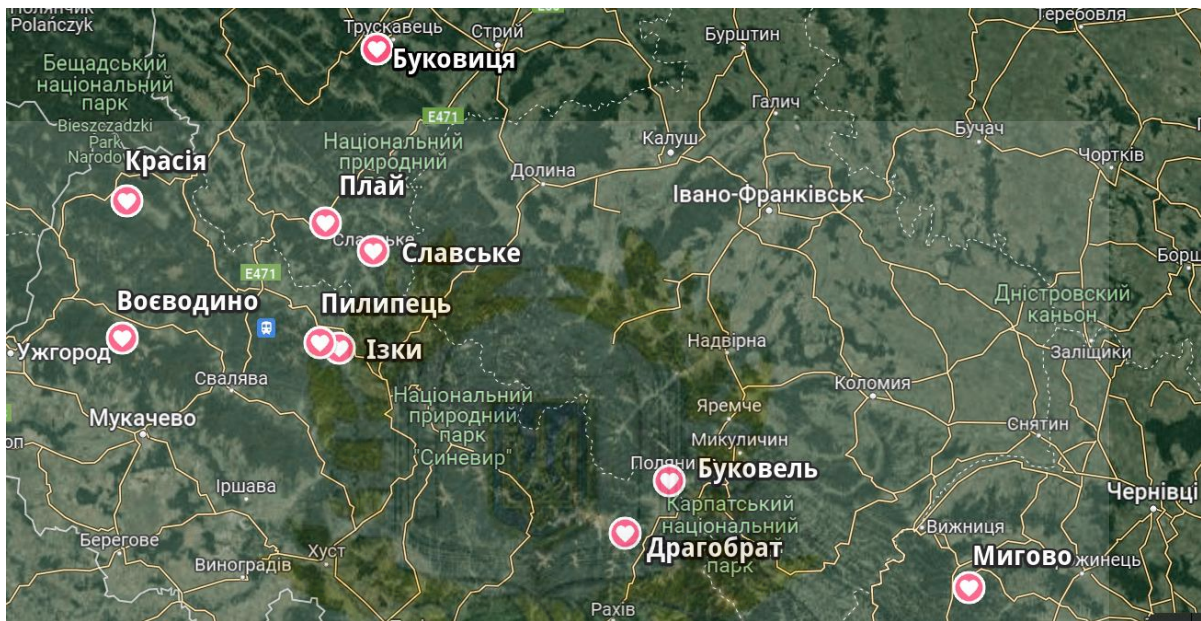

Рисунок 2.3 – Карта основних гірськолижних курортів України

Джерело: складено автором за [10]

Як зазначалося, найбільш відомі гірськолижні курорти в Карпатському регіоні, які служать як місця для спортивного та рекреаційного відпочинку, включають Славське, Поляницю (Буковель), Тисовець та інші. Кожен з цих курортів має свої унікальні особливості і історичний контекст, але всі вони зіштовхуються зі спільними проблемами, які перешкоджають повному використанню їхнього соціально-економічного потенціалу. Низький рівень правової та економічної підтримки для інвестицій, особливо з іноземних джерел, недоліки в транспортній інфраструктурі, відсутність сучасних управлінських підходів у господарюванні та застаріла технічна база є частиною з цих проблем [4].

Таким чином, недосконалість інфраструктури визначається як одна з головних причин обмеженого розвитку гірського туризму в українських Карпатах [25].

Ще однією з основних причин повільного розвитку туристичних об'єктів та їхньої інфраструктури, а також підвищення якості надання туристичних послуг

у Карпатському регіоні, є низький рівень конкуренції. Навіть при значній кількості суб'єктів підприємництва, які займаються гірськолижним туризмом, попит на ці послуги часто перевищує пропозицію, особливо в сегменті високоякісного гірськолижного туризму, де курорт Буковель має монополне становище завдяки широкому спектру послуг і можливостей задоволення потреб різних категорій туристів [25].

Поміж інфраструктурних проблем, які турбують більшість українських гірськолижних курортів, важливими є труднощі, пов'язані з експлуатацією гірськолижної інфраструктури, такі як підготовка схилів, технічне обслуговування підйомників та крісельних підйомників, а також створення штучного снігу та освітлення. Наприклад, в Славському та його околицях більшість підйомників, встановлених на схилах 1970-1980-х рр., перебувають у вкрай поганому стані, що призводить до їхнього постійного виходу з ладу через фізичний знос або недостатню кількість запчастин. Брак необхідних технічних засобів для штучного засніження схилів змушує власників гірськолижних курортів у Тростяні та інших районах Славського розраховувати переважно на природний сніг. Проте, в цих напрямках бракує систематичних зусиль для вирішення цих питань. Одним з можливих варіантів вирішення є створення спеціалізованих сезонних бригад із місцевих мешканців, які б відповідали за організацію та обслуговування схилів у позасезонний період. Впровадження таких заходів сприятиме підвищенню рівня зайнятості на місцевому рівні [33].

Отже, існують значні можливості для створення та розвитку гірськолижних курортів в Україні загалом та у Карпатському регіоні зокрема, які б функціонували як самодостатні туристичні комплекси з різноманітними інфраструктурними об'єктами. Однак такі об'єкти повинні забезпечувати високий рівень обслуговування, функціонувати як спортивно-реабілітаційні центри та мати значні конкурентні переваги у порівнянні з масовими туристичними об'єктами «зеленого туризму». Враховуючи природні конкурентні

переваги регіону, такі як близькість до міжнародних автомобільних трас, кордонів країн Європейського Союзу та обласних центрів України, це може бути досягнуто в майбутньому. В умовах повномасштабної війни гірськолижний туризм став не тільки видом спортивного туризму, але й способом відновити сили та ментальне здоров'я після напруги, періодичних обстрілів великих міст. Незважаючи на існуючі проблеми, гірськолижний туризм в Україні набирає все більшої популярності, а інфраструктура поступово розвивається.

2.3. Організаційно-економічна характеристика туристичної агенції «Bez Turbot»

Базою дослідження є туристична агенція «Bez Turbot», яка знаходиться в смт Вапнярка, Вінницька обл. Керівником турагенції є фізична особа-підприємець Марущак Ганна Володимирівна.

Режим роботи туристичної агенції стандартний:

- у будні з 09:00 до 18:00;
- у суботу з 10:00 до 15:00;
- неділя – офіційний вихідний день.

Туристична фірма пропонує широкий асортимент послуг, а саме:

- підбір відповідного туру;
- гарячі тури за вигідними цінами;
- тури у гори, пляжні тури;
- автобусні тури;
- екскурсійні тури Європою чи Україною.

Тури комфортабельним автобусом – це оптимальний варіант для тих, хто хоче в короткий час відвідати багато визначних пам'яток у різних країнах.

Крім цього, широкого спектру турів, агентство також:

- оформляє повноцінну страховку;

- займається покупкою авіаквитків;
- бронюванням номерів у готелі.

Видами діяльності підприємства є основні та другорядні. Основний вид, це діяльність туристичних підприємств (рис. 2.4).

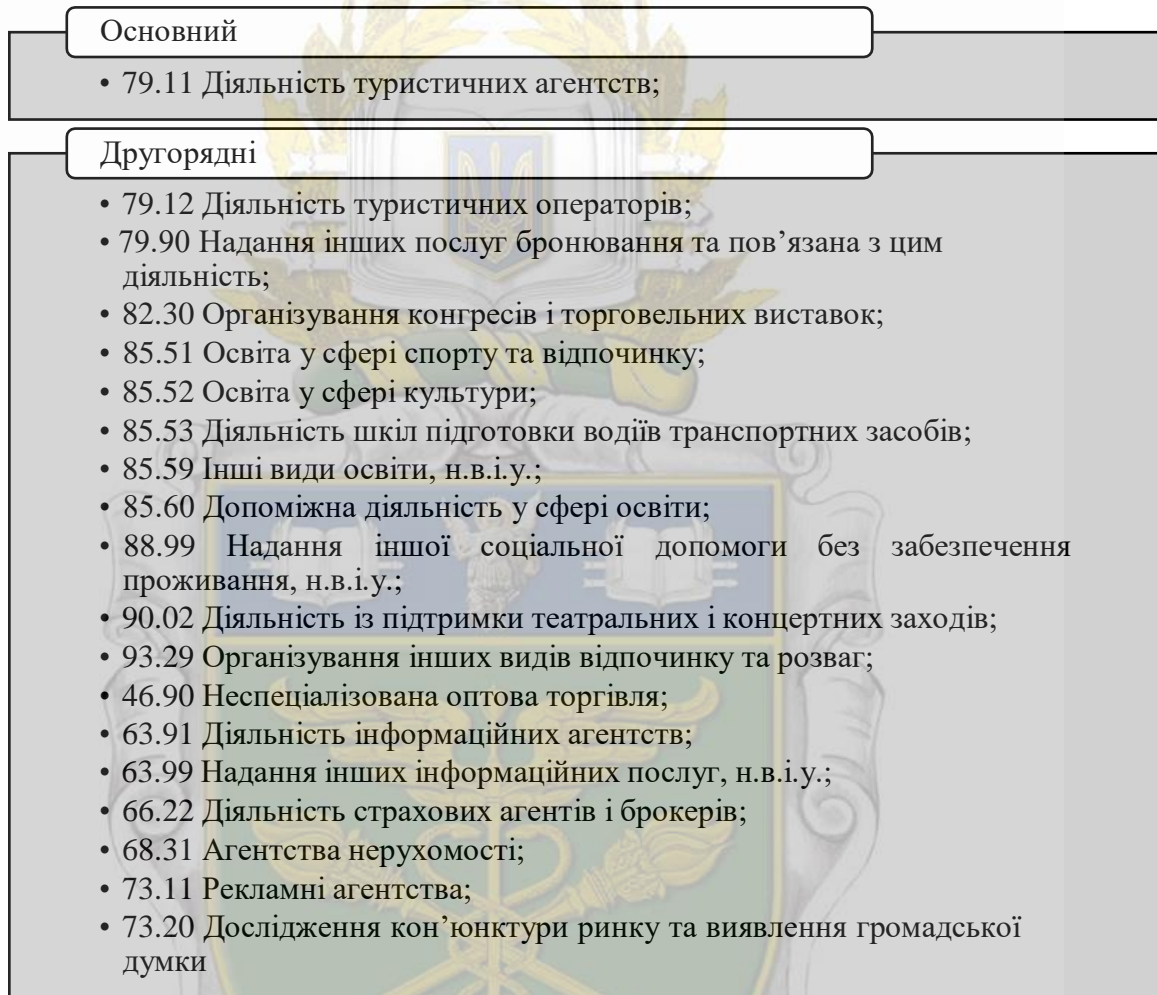

Рисунок 2.4 – Види діяльності турагенції «Bez Turbot»

Джерело: складено автором за даними турагенції

Велику турботу компанія приділяє масовому туризму, оскільки саме він має попит серед туристів. У кожній країні висококваліфіковані співробітники компанії з великим досвідом роботи в туристичній галузі обслуговують клієнтів, допомагаючи відпочиваючим і швидко вирішуючи будь-які проблеми.

На рис. 2.5 наведений логотип турагенції «Bez Turbot».

Рисунок 2.5 – Логотип турагенції «Bez Turbot»

Джерело: складено автором за даними турагенції

Логотип організації зроблений у фірмових кольорах: помаранчевому, зеленому та синьому, що асоціюється у багатьох з головними елементами відпочинку, які наведені на даному логотипі.

Портфель напрямків туристичного підприємства налічує понад 15 країн, сьогодні в асортименті такі напрямки, як: Грузія, Чехія, Франція, Польща, Греція, Іспанія, Португалія, Угорщина, Румунія, Австрія, Німеччина та інші країни. Дуже розвиненою є система турів по Україні. Крім того, існує дуже велика кількість бюджетних турів, що й приваблює клієнтів.

Головні переваги турагенції «Bez Turbot»:

- індивідуальний підхід до кожної заявки клієнта;
- широкий вибір турів та напрямків;
- великий досвід роботи та високий професіоналізм співробітників;
- оперативне вирішення будь-яких питань, підтримка 24/7;
- велика кількість бюджетних турів за різними напрямками [24].

На рис. 2.6 наведена організаційна структура турагенції «Bez Turbot».

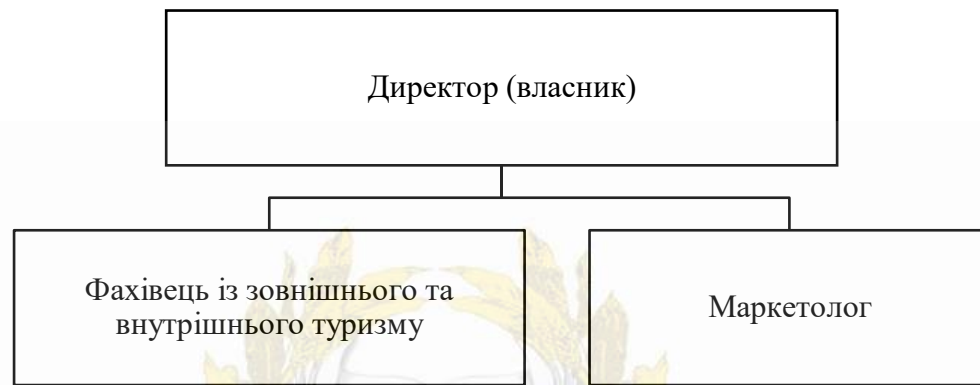

Рисунок 2.6 – Організаційна структура туристичної агенції «Bez Turbot»

Джерело: складено автором за даними турагенції

Головним на підприємстві є директор туристичної агенції, йому підпорядковуються маркетолог та фахівець із зовнішнього та внутрішнього туризму. Загалом, підприємство є невеликим, оскільки організаційна структура є досить вузькою. Але додатково наймаються екскурсоводи, водії та обслуговуючий персонал на основі договорів цивільно-правового характеру, та які не враховуються в складі основних працівників. Кількість штатного персоналу підприємства складає 7 осіб. Вагомим недоліком організації є те, що веб-сайт турагенції не створений, що знижує шанси підприємства на швидкий та конкурентний маркетинговий розвиток в майбутньому. Тому, можна зробити висновок, що відповідальним за цей аспект працівнику підприємства треба допрацювати даний веб-сайт, щоб він був інформаційно насичений.

Далі нами була розглянута сторінка в соціальній мережі Instagram. Можна побачити, що вона майже періодично наповнюється та активно функціонує. Шапка профіля є, також є актуальні stories, які висвітлюють країни в які організовується подорож. Проте, сторінка не допрацьована, stories публікуються не часто, а також не часто публікуються творчі відео, а більшою мірою фото з напрямками та цінами, тому сторінка не буде привертати суттєву увагу багатьох потенційних покупців.

Також була проаналізована сторінка у Facebook. Продивившись її, можна сказати, що у довоєнний вона активно велась і була насичена різноманітною інформацією, щодо компанії та їх продукту який вони виготовляли, пропонували та продавали. Наразі ця сторінка є недостатньо активною.

Також турагенція мала ще свій телеграм-канал, де публікувала пости про свої різноманітні тури. Якщо підвести підсумок аналізу соціальних мереж туристичної агенції «Bez Turbot», то можна навести такі аспекти:

- наразі в соціальних мережах туристична компанія «Bez Turbot» проявляє середню активність;

- щоб привернути увагу потенційного клієнта, треба буде зробити чималу роботу, а саме – створити офіційний сайт, який буде насичений важливою інформацією, щоб турист міг її легко знайти. Також важливо почати вести соціальні мережі та поетапно наповнювати їх контентом. Тобто робити пости, знімати Reels і публікувати stories в Instagram. Адже зазвичай люди хочуть бачити і керівника компанії в публікаціях також.

На рис. 2.7 наведена динаміка кількості обслужених туристів турагенцією «Bez Turbot» протягом 2021-2023 рр.

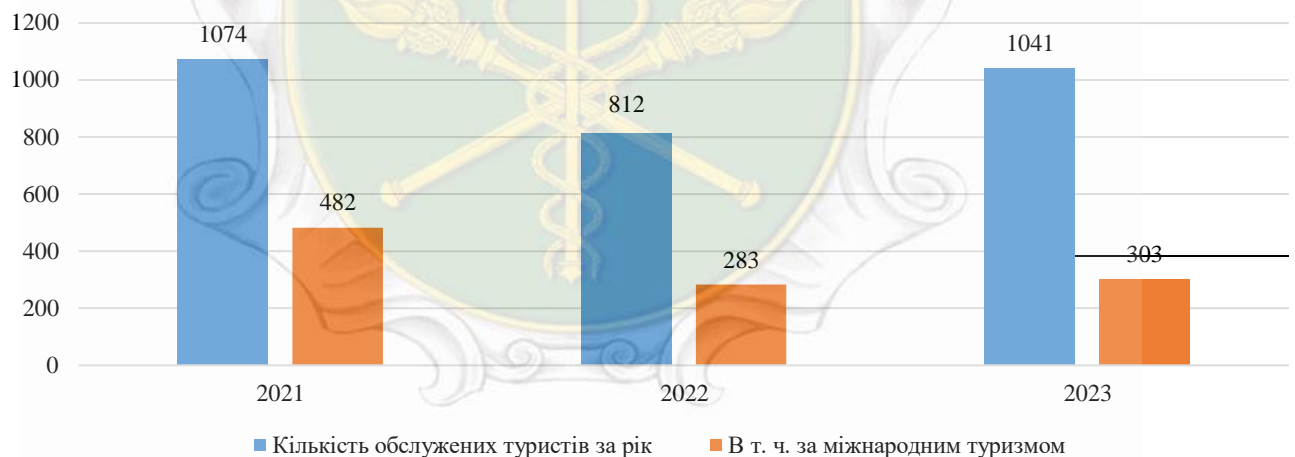

Рисунок 2.7 – Динаміка кількості туристів, яких обслуговувала турагенція «Bez Turbot» протягом 2021-2023 рр., осіб

Джерело: складено автором за даними турагенції

Як можна побачити, кількість туристів, які замовляють міжнародні тури, є нижчою, ніж кількість внутрішніх туристів по Україні. В 2023 р. кількість туристів була нижчою, ніж кількість туристів у 2021 р., що свідчить про наслідки початку повномасштабної війни.

Туристична агенція працює активно у напрямку внутрішнього туризму, надає послуги з організації турів до західної, південної, північної частин України, що користується суттєвим попитом з боку клієнтів. Внутрішній туризм є масовим для турагенції «Bez Turbot».

На рис. 2.8 наведена структура турів за видами, які реалізувало підприємство в 2023 р.

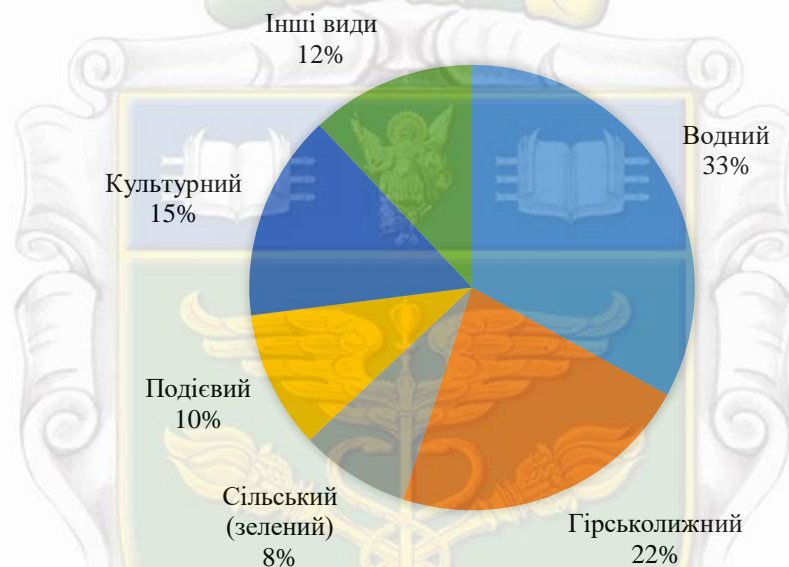

Рисунок 2.8 – Структура турів за видами, які реалізувала турагенція «Bez Turbot» в 2023 р.

Джерело: складено автором за даними турагенції

Таким чином, варто відзначити, що водний туризм найбільше користується попитом як вид відпочинку серед клієнтів даної турагенції. 33% осіб найбільше надають перевагу саме водному туризму (відпочинок на пляжі, купання, термальні джерела тощо).

Гірськолижному відпочинку як виду сімейного туризму надають перевагу 22% клієнтів турагенції. Саме ці два види туризму є найбільш поширеними, за даними підприємства.

Також на рис. 2.9 наведена структура проданих гірськолижних турів за країнами та напрямками в 2023 р.

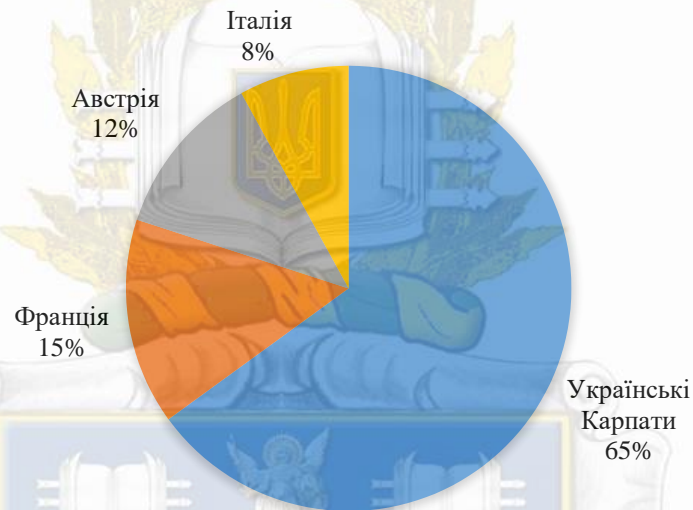

Рисунок 2.9 – Структура проданих гірськолижних турів турагенцією «Bez Turbot» за країнами та напрямками в 2023 р.

Джерело: складено автором за даними турагенції

Отже, переважна більшість гірськолижних турів була придбана саме до українських Карпат, а саме – 65% турів. Продаж гірськолижних турів до Франції становив 15% за кількістю, Італія та Австрія були ще менш популярними серед клієнтів турагенції «Bez Turbot».

Серед основних туроператорів, які створюють гірськолижні тури, котрі реалізовує турагенція «Bez Turbot», варто відзначити такі: «Join UP!», «Adriatic Travel», «Lyubosvit», «TPG».

Турагенція надає можливість придбати такі найпопулярніші гірськолижні тури:

– «Лижний тур на Драгобрат + гуцульські забави». Передбачає знайомства з історією, звичаями, культурою одного з найцікавіших етносів світу – гуцулів, катання на лижах, санках, сноуборда на одному з найпопулярніших гірськолижних курортів Європи, найкращі страви гуцульської кухні та багато екскурсій;

– «Буковель: лижі, санки і гуцульські забавлянки». Передбачає відвідування гірськолижного курорту Буковель, разом зі знайомством з гуцульським етносом та його традиціями;

– «Зимовий шепіт Карпат. Відпочинок у Пилипці». Програма туру включає купання в чанах, катання на лижах на курорті Пилипець, проживання в 4-зірковому готельному комплексі, проживання протягом 6 днів.

Туристи обирають дану турагенцію та її тури, оскільки серед послуг фірми дотримується вигідне відношення ціни та якості турів, їхня насиченість цікавими подіями та екскурсіями, а також персонал, який супроводжує туристів, створює приємну та дружню атмосферу у всій туристичній групі.

Таким чином, турагенція «Bez Turbot» активно здійснює власну діяльність з реалізації турів туристам, гірськолижний туризм відіграє значну роль в загальній структурі продажів підприємства. Підприємство активно просуває гірськолижні тури за напрямком українських Карпат, що допомагає підтримувати попит на вітчизняні тури та покращувати туристичну діяльність в умовах воєнного стану.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНИХ КУРОРТІВ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

3.1. Пропозиції щодо розвитку гірськолижних курортів України

Один із ключових аспектів успішного функціонування гірськолижних курортів в Україні полягає в ефективному вирішенні проблем, з якими вони зіштовхуються. На жаль, багато курортів мають свої проблеми, що ускладнюють їхній розвиток і конкурентоспроможність. Автор провів аналіз цих проблем і запропонував шляхи їх вирішення, які впливають на гірськолижний туризм в Україні. Серед них – модернізація технічного обладнання, поліпшення маркетингу та реклами, підвищення якості послуг, підготовка кадрів і інші.

Гірськолижні курорти мають велику кількість викликів, які впливають на їхню роботу, але кожен рік приносить нові технології та підходи, що допомагають їм вирішувати ці проблеми. Нами було розглянуто найбільш ефективні способи розв'язання проблем і розвитку гірськолижного туризму в Україні. Один із найважливіших аспектів – низька якість доріг до курортів, яка ускладнює доступ до них.

Проблема доступу до гірськолижних курортів в Україні виникає через їхнє розташування у гірських районах, які знаходяться далеко від міст та з обмеженим транспортним сполученням. Деякі дороги також стають небезпечними взимку, ускладнюючи ситуацію. Цю проблему можна вирішити різними способами:

1. Інвестування в розвиток дорожньої інфраструктури в гірських районах, включаючи розширення та покращення існуючих доріг і будівництво нових. Також важливо забезпечити достатню кількість паркувальних місць і обмежити рух автомобілів у пік туристичного сезону;

2. Підтримка розвитку громадського транспорту та трансферних послуг для туристів, які допоможуть зменшити кількість приватних авто на дорогах, включаючи розвиток автобусних маршрутів до курортів;

3. Впровадження каршерінгу та популяризація карпулінгу. Каршерінг дозволяє орендувати автомобіль на декілька днів або годин, тоді як карпулінг дозволяє декільком пасажиром подорожувати разом в одному автомобілі [18].

Для вирішення проблеми недостатньої якості доріг до гірськолижних курортів в Україні, можна використати досвід країн Європи, таких як Франція, Андорра, Італія, Австрія та інші. Один із шляхів вирішення цієї проблеми – це будівництво та використання канатних доріг різних типів, таких як вагонеткові, фунікулерні та гондольні.

Ці споруди виконують дві основні функції:

1. Транспортування туристів з транспортних вузлів до гірськолижних схилів;
2. З'єднання різних зон для катання, створюючи кільцеві маршрути від одного гірського хребта до іншого.

Канатні дороги мають декілька переваг порівняно з традиційними дорогами. Наприклад, їх будівництво менш витратне, оскільки потрібно забетонувати та зміцнити лише певні ділянки землі, на яких будуть опиратися вежі для опори канатів. Також важливо відзначити, що такі дороги можуть використовуватися без вилучення господарських угідь і можуть стати корисними для пасовищ, городів та лісових насаджень.

Важливою перевагою канатних доріг є їх вплив на екологію, оскільки вони дозволяють уникнути використання автомобілів з двигунами внутрішнього згоряння, які забруднюють атмосферу. Також вони забезпечують робочі місця для місцевого населення, адже для експлуатації доріг потрібні спеціалісти.

Розвиток мережі канатних доріг може стати стимулом для інвестиційних проєктів, які привернуть інвесторів для будівництва та експлуатації канатних

доріг. Таким чином, використання канатних доріг може бути ефективним рішенням проблеми недостатньої якості автомобільних доріг.

Проблема низького рівня безпеки на гірськолижних курортах в Україні має потенційно негативні наслідки для туристів та галузі туризму. Щоб вирішити цю проблему, необхідно вжити кількох ключових заходів:

1. Збільшення кількості та підвищення якості персоналу, який відповідає за безпеку на курортах. Наприклад, персонал курорту «Церматт» у Швейцарії проходить суворі кваліфікаційні тести та обов'язкові тренування на підйомниках. Також на курорті «Кортіна-д'Ампеццо» в Італії працівники перепідготовлюються кожні три роки;

2. Обладнання курортів сучасним та безпечним обладнанням та інфраструктурою. Наприклад, нахил лижних трас повинен відповідати вимогам безпеки, а також траси повинні бути обладнані захисними огорожами;

3. Регулярні перевірки та аудити безпеки на курортах, щоб переконатися, що всі заходи безпеки виконуються належним чином та відповідно найвищим стандартам;

4. Проведення навчальних курсів для туристів з питань безпеки та правильної поведінки на гірськолижних курортах. Наприклад, курорт Валл-д'Ізер у Франції проводить навчальні заходи для туристів та розміщує знаки безпеки на трасах;

5. Розроблення та впровадження нормативно-правових актів та стандартів, які вимагають дотримання високих стандартів безпеки на курортах та встановлюють відповідальність за порушення цих норм;

6. Співпраця з рятувальними та гірськорятувальними службами;

7. Встановлення правил безпеки та контроль їх виконання. Наприклад, обмеження швидкості на деяких ділянках трас або заборона їзди під впливом алкоголю. Як приклад можна навести курорт «Уїстлер» в Канаді, де встановлена система контролю швидкості на певних ділянках трас [18].

Проблема недостатнього снігового покриву на гірськолижних курортах може мати серйозні наслідки, оскільки без достатнього снігу курорти не можуть привабити відпочивальників і забезпечити повноцінний гірськолижний відпочинок. Ця проблема стає особливо актуальною в умовах зміни клімату та глобального потепління. Для розв'язання цієї проблеми можна використовувати сучасні технології виробництва та зберігання снігу. Наприклад, деякі курорти встановлюють системи штучного засніження, що дозволяють виробляти сніг у періоди недостатнього природного снігу. Такі системи можуть бути ручними, напівавтоматичними або повністю автоматичними [21].

Іншим підходом є розширення інфраструктури на курортах для забезпечення гарантованого снігопаду. Наприклад, деякі курорти встановлюють тентовані майданчики для зберігання снігу, що дозволяє зберігати його на тривалий період. Крім того, курорти можуть збільшувати висоту трас для забезпечення більшої кількості снігу. Також важливо вивчити досвід іноземних курортів, які вже знайшли ефективні рішення для цієї проблеми. Наприклад, курорт Саппоро в Японії, де сніг зимою зберігають за допомогою системи з крижаною водою. Також курорт «Les Deux Alpes» у Франції зберігає природний сніг за допомогою великої кількості холодильних установок.

Використання соціальних мереж та інфлюенсерів, а також активне управління профілями в соціальних мережах і застосування цифрових технологій, мережевих ресурсів та інших інструментів маркетингу можуть значно підвищити рівень рекламної діяльності гірськолижних курортів в українських Карпатах. Це можна побачити на прикладі успішних європейських курортів, таких як Зельден, Шамоні, Верб'єр та інші. Отже, варто звернути увагу на використання передових маркетингових технологій та просування гірськолижних курортів у соціальних мережах [21].

Загалом, можемо виділити основні пропозиції щодо розвитку гірськолижних курортів України на рис. 3.1.

Рисунок 3.1 – Основні пропозиції щодо розвитку гірськолижних курортів України

Джерело: розроблено автором

Отже, ефективність запропонованих заходів залежить від різноманітних факторів та може виявитися різною в кожному конкретному випадку. Однак при правильному підході до розв'язання проблеми можливе поліпшення ситуації та зростання рівня розвитку гірськолижного туризму в Україні.

Підсумовуючи аналіз проблем гірськолижного туризму в Україні, можна зробити висновок, що наразі цей вид туризму є потенційно важливим для економіки країни, розвитку на міжнародному ринку та для забезпечення якісного відпочинку туристам. Кожен з наведених методів вирішення проблем може сприяти розвитку та популяризації гірськолижних курортів. Зокрема, автором були визначені основні напрямки для реалізації розвитку гірськолижного туризму в Україні.

3.2. Перспективи гірськолижного туризму для туристичної агенції «Bez Turbot»

На нашу думку, для удосконалення реалізації гірськолижних турів туристичною агенцією «Bez Turbot» слід посилювати маркетингові заходи підприємства, а також розширювати співпрацю з іншими туристичними операторами, збільшуючи пропозицію та різноманіття турів для клієнтів.

Нами було опитано 50 клієнтів турагенції «Bez Turbot» щодо того, які курорти українських Карпат для них будуть найбільш привабливими та які саме тури за напрямками слід реалізовувати найбільш активно для задоволення більшої кількості потреб клієнтів. Результати опитування наведені на рис. 3.2.

Рисунок 3.2 – Результати опитування клієнтів турагенції «Bez Turbot» щодо найбільш бажаних напрямків створення та реалізації турів до курортів українських Карпат

Джерело: складено автором на основі опитування

Найбільш бажаними для відвідувань клієнтами даної турагенції є тури в Драгобрат, Пилипець, Буковель та Славське. Саме ці напрямки гірськолижного

туризму Карпат є найбільш привабливими для підвищення туристичного попиту на турпродукти турагенції «Bez Turbot».

Щодо розширення співпраці даної турагенції з більшою кількістю туроператорів в межах реалізації туристичних продуктів до українських Карпат, то варто зазначити такі головні можливості розширення співпраці туристичних агенцій з різними туроператорами:

- розширення туристичних пропозицій. Туристичні агентства можуть розвивати співпрацю з різними туроператорами, щоб розширити свій асортимент турів та подорожей для клієнтів;

- розвиток нових напрямків. Співпраця з різними туроператорами може допомогти туристичним агентствам виявити та розвинути нові напрямки подорожей відповідно до попиту клієнтів. Наприклад, включення екзотичних або непопулярних напрямків у свій асортимент турів;

- підвищення якості обслуговування. Співпраця з різними туроператорами може допомогти туристичним агентствам підвищити якість своїх послуг. Вони можуть використовувати досвід та найкращі практики туроператорів для покращення обслуговування своїх клієнтів;

- гнучкість у відповідях на клієнтський на попит. Співпраця з різними туроператорами дозволяє туристичним агентствам бути більш гнучкими у відповідь на попит клієнтів, який швидко змінюється. Турагенція може в такому випадку швидко реагувати на зміни на ринку та адаптувати свої послуги відповідно до потреб клієнтів.

Важливою пропозицією, яка може бути цікавою для клієнтів турагенції «Bez Turbot», є надання індивідуальних гірськолижних турів, що дозволить підвищити попит на послуги підприємства саме з боку найбільш матеріально забезпечених туристів. На сьогодні турагенція «Bez Turbot» не надає таку можливість, а тому, на нашу думку, цей напрямок буде перспективним для

турагенції та для клієнтів. Індивідуальні тури для клієнтів турагенції мають численні переваги, серед яких можна виділити такі:

1. Персоналізований сервіс. Клієнти отримують вищий рівень обслуговування, оскільки кожний аспект туру адаптується під їхні індивідуальні потреби та побажання;
2. Приватність та комфорт. Індивідуальні тури дозволяють клієнтам насолоджуватися відпочинком без надмірної кількості людей або туристів;
3. Гнучкість у плануванні. Індивідуальні тури дають змогу клієнтам самостійно обирати дати подорожі, маршрути та програму відпочинку, відповідно до їхніх уподобань та графіку;
4. Високий рівень безпеки. Враховуючи особливі потреби та побажання клієнтів, індивідуальні тури є більш безпечними;
5. Професійний супровід. Клієнти можуть розраховувати на висококваліфікованих гідів, перекладачів або особистих асистентів, які забезпечать комфорт та безпеку під час всієї подорожі;
6. Спеціальні заходи та подарунки. Турагенція може додатково забезпечити клієнтів різноманітними подарунками, спеціальними заходами або сервісами, які підкреслять унікальний статус і значення клієнта для туристичного підприємства.

Пропонується співпрацювати з 7-ма найбільшими туроператорами України для того, щоб в наявності у підприємства були завжди цікаві для клієнтів пропозиції індивідуальних турів. Передбачається, що попит на такі тури складе приблизно 10% від всіх туристів, які придбали тур до українських Карпат протягом 2023 р. від турагенції. Відповідно, в плановому році передбачається, що кількість клієнтів з індивідуальним обслуговуванням за напрямком відвідування українських Карпат складе 20 осіб. Середня вартість індивідуального туру за 4-ма найбільш популярними напрямками в Карпатах (Драгобрат, Пилипець, Буковель та Славське) в рамках гірськолижного туризму, за даними

туроператорів, складає 65000 грн на 5 діб. Націнка туристичної агенції «Bez Turbot» складе 15%, і, відповідно, додатковий дохід від реалізації може скласти додатково 9750 грн від одного реалізованого індивідуального туру, або ж 195000 грн на рік. Якщо відрахувати від цієї суми єдиний податок (5% від доходу), то додатковий чистий прибуток підприємства за рік може скласти 185250 грн, що позитивно характеризує перспективу впровадження даного проекту.

Можемо порівняти показники рентабельності підприємства до впровадження запропонованих заходів та після, в плановому році (рис. 3.3).

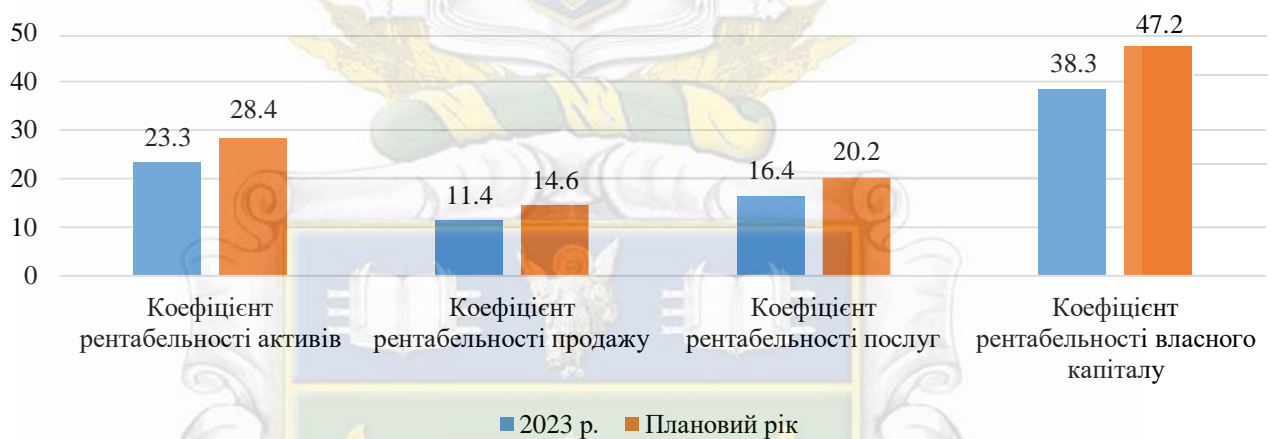

Рисунок 3.3 – Порівняння показників рентабельності туристичної агенції «Bez Turbot» до впровадження запропонованих заходів з надання індивідуальних турів на гірськолижні курорти Карпат клієнтам та після, %

Джерело: розраховано автором

Отже, нами було визначено, що результативність запропонованих нами заходів буде суттєвою, оскільки коефіцієнти рентабельності підприємства, так само як і його прибуток, зростуть. Порівняно з 2023 р. коефіцієнт рентабельності активів може зрости на 5,1%, рентабельності продажу – на 3,2%, рентабельності послуг – на 3,8%, рентабельності власного капіталу – на 8,9%, що свідчить про доречність реалізації запропонованого нами заходу та розширення способів надання туристичних послуг за гірськолижним туризмом в напрямку українських Карпат.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Після проведення дослідження ми з'ясували, що гірськолижний туризм – це форма спортивного туризму, що полягає в спусканні з гір по природнім снігу або спеціально підготовленим трасам на лижах. Правильно розвинутий, гірськолижний туризм має значний потенціал розвитку в туристичній сфері. Його розвиток приносить як економічні вигоди, так і важливий соціальний вплив.

Розвиток гірськолижного туризму сприяє розширенню інфраструктури та розвитку супутніх секторів, таких як готельна справа, гастрономія та виробництво сувенірів. Привабливість гірськолижних курортів полягає у широкому спектрі послуг та можливостей для активного відпочинку, що збільшує туристичний потік та сприяє економічному зростанню країни або регіону.

Гірськолижні курорти не лише привертають туристів, але й сприяють розвитку інфраструктури та поліпшенню умов для місцевого населення. Це призводить до збільшення інвестицій та створення нових робочих місць, підвищення рівня життя мешканців регіону. Такий вплив характерний, зокрема, для гірських країн, таких як Швейцарія, Австрія, Андорра, а також гірських частин Франції, Іспанії, Болгарії та Туреччини.

Крім того, гірськолижні курорти є важливим інструментом для просування туристичних можливостей країни на міжнародному рівні і сприяють формуванню позитивного іміджу як привабливого туристичного напрямку. Внесок гірськолижного туризму у ВВП країни може бути значним, залежно від розвиненості цього виду туризму. Спеціально активно доходи від гірськолижного туризму приваблюють такі країни, як Австрія, Андорра, та Швейцарія.

На основі аналізу наукових джерел та польових спостережень встановлено, що інфраструктура гірськолижних курортів у Карпатах на сьогоднішній день є

дуже розвиненою і в основному відповідає європейським стандартам. Це приваблює значну кількість туристів, як з України, так і з-за кордону, різного віку. Також розглядаються нові території для перспективного розвитку гірськолижного туризму в досліджуваному регіоні.

Існують значні можливості для створення та розвитку гірськолижних курортів в Україні загалом та у Карпатах зокрема. Вони можуть функціонувати як самодостатні туристичні комплекси з різноманітними інфраструктурними об'єктами. Проте, такі об'єкти мають забезпечувати високий рівень обслуговування, бути не лише місцем для спортивного відпочинку, але й центрами реабілітації, та мати значні конкурентні переваги над масовими туристичними об'єктами «зеленого туризму». З урахуванням природних конкурентних переваг регіону, таких як близькість до міжнародних трас, кордонів країн Європейського Союзу та обласних центрів України, це можливо в майбутньому.

Умови повномасштабної війни призводять до зростання популярності гірськолижного туризму, який стає не лише спортивним видом відпочинку, але і засобом відновлення фізичного та психологічного здоров'я після стресів та напруженості. Незважаючи на існуючі проблеми, гірськолижний туризм в Україні набуває все більшої популярності, а інфраструктура поступово розвивається.

Було встановлено, що турагенція «Bez Turbot» активно здійснює свою діяльність у сфері туризму, причому гірськолижний туризм є значною частиною продажів турів. Компанія активно просуває гірськолижні тури українських Карпат, що допомагає підтримувати попит на внутрішні тури та покращувати туристичну діяльність навіть в умовах повномасштабної війни.

Головним на підприємстві є директор туристичної агенції, йому підпорядковуються маркетолог та фахівець із зовнішнього та внутрішнього туризму. Загалом, підприємство є невеликим, оскільки організаційна структура є

досить вузькою. Але додатково наймаються екскурсоводи, водії та обслуговуючий персонал на основі договорів цивільно-правового характеру, та які не враховуються в складі основних працівників. Кількість штатного персоналу підприємства складає 7 осіб.

Гірськолижні курорти стикаються з різноманітними викликами, проте щорічно з'являються нові технології та підходи, які допомагають їм подолати ці проблеми.

Проблема недостатнього снігового покриву на гірськолижних курортах може мати серйозні наслідки, оскільки без достатньої кількості снігу курорти не можуть привабити відвідувачів та забезпечити повноцінний гірськолижний відпочинок. Ця проблема стає особливо гострою в умовах зміни клімату та глобального потепління.

Для розв'язання цієї проблеми можна використовувати сучасні технології виробництва та зберігання снігу, наприклад, системи штучного засніження, що дозволяють виробляти сніг у періоди недостатнього природного снігу.

Використання соціальних мереж, впливових особистостей, а також активне управління соціальними медіа профілями та використання цифрових технологій, мережевих ресурсів і інших маркетингових інструментів можуть значно підвищити рівень рекламної діяльності гірськолижних курортів українських Карпат. Ми вважаємо, що для покращення реалізації гірськолижних турів туристичною агенцією «Bez Turbot» потрібно зосередитися на посиленні маркетингових заходів підприємства і розширенні співпраці з іншими туроператорами, щоб розширити асортимент турів для клієнтів.

Важливою можливістю, яка може привернути увагу клієнтів турагенції «Bez Turbot», є надання індивідуальних гірськолижних турів. Це дозволить збільшити попит на послуги підприємства серед найбільш заможних туристів. Наразі турагенція «Bez Turbot» не пропонує цю можливість, але на нашу думку, це стане перспективним напрямком як для агентства, так і для клієнтів.

Ми дійшли висновку, що запропоновані нами заходи будуть ефективними, оскільки показники рентабельності підприємства, а також його прибуток, можуть зрости. Порівняно з 2023 р., коефіцієнт рентабельності активів може збільшитися на 5,1%, рентабельність продажу – на 3,2%, рентабельність послуг – на 3,8%, рентабельність власного капіталу – на 8,9%. Це свідчить про доцільність впровадження запропонованих заходів та розширення способів надання гірськолижних туристичних послуг у напрямку українських Карпат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біль М. М. Організаційно-управлінський механізм забезпечення розвитку туристичної галузі країни. *Вісник Львівського університету*. 2016. № 4. С. 104–106.
2. Божко Л. Д., Холодок В. Д. Туризм: проблеми та перспективи розвитку під час війни. *Культура України*. 2022. № 77. С. 60–62.
3. В Україні лише 2,5% відвідують гірськолижні курорти, тоді як у Словаччині – 18%. Mukachevo.net. URL: <https://www.mukachevo.net/ua/news/view/2178368> (дата звернення: 22.03.2024).
4. Вакараш Р. В. Перспективи розвитку гірськолижних курортів в Україні. *Збірник тез доповідей*. Львів: 2018. № 7. С. 25-27.
5. Василюк Н. В., Індус К. П., Готько Н. М. Концептуальні засади ефективності функціонування ринку туристичних послуг. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія «Економіка». 2020. Вип. 1 (49). Т. 2. С. 177-181.
6. Внутрішній туризм в Україні зростає попри бойові дії. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3619754-vnutrisnij-turizm-v-ukraini-zrostaє-popri-bojovi-dii.html> (дата звернення: 29.03.2024).
7. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 178 с.
8. Гамкало М. З. Розвиток гірськолижного туризму в Львівській області. *Львівський національний університет імені Івана Франка*. 2020. № 3. С. 83-93.
9. Гірськолижний відпочинок у США. TripMyDream. URL: <https://tripmydream.ua/usa/ski> (дата звернення: 22.03.2024).
10. Головні гірськолижні курорти Закарпатської області (інтерактивна карта). Mukachevo.net. URL: <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/136250> (дата звернення: 22.03.2024).
11. Голуб Т., Капаціла В. Стан та проблеми розвитку гірськолижного туризму. Перспективи розвитку технологій оздоровчого харчування. *Спортивний*

туризм та здоровий спосіб життя: матеріали студент. наук.-практ. конф. Львів, 2018. С. 63–66.

12. Гулич О. І. Рекреаційний потенціал Українських Карпат та сучасний стан його освоєння. *НАН України. Інститут регіональних досліджень*. Львів, 2018. 56 с.

13. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу : навч. посібник Київ: Центр учбової літератури, 2015. 224 с.

14. Єпіфанова Ю. С. Правове регулювання туристичної діяльності: навч. посібник за ред. Л. В. Новікової. Харків: ФОП Бровін О. В., 2017. 238 с.

15. Зарубіна А., Онойко Ю., Щербатюк, Н. Сучасні тенденції розвитку внутрішнього туризму. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2227> (дата звернення: 22.03.2024).

16. Капаціла В. І. Розвиток гірськолижного туризму у Західному регіоні України. Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи: наук. моногр. за заг. ред. М. Лук'янченка, В. Куриш та ін. Дрогобич, 2009. С. 177–182.

17. Кифяк В. Організація туристичної діяльності в Україні: навч. Посібник. Чернівці: Зелена Буковина, 2016. 312 с.

18. Клапчук О. Гірськолижний туризм у Львівській області: сучасний стан та перспектив розвитку. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. Серія: географія. 2019. № 1. Вип. 25. С. 122-129.

19. Корсак Р. В., Корсак М. В., Гребенюк М. В. Туристичні об'єкти Закарпатської області: Збірник. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2019. 416 с.

20. Масляк П. О. Рекреаційна географія: навч. посіб. Київ: Знання, 2018. 343 с.

21. Михайленко Т. І., Молочко М. А., Вавулова О. В. Проблеми и перспективи функціонування гірськолижних курортів Карпатського регіону. *Географія та туризм*. 2015. Вип. 33. С. 110-122.

22. Найкращі гірськолижні курорти Карпат та Закарпаття. *Izki*. URL: <https://izki.ua/naikraschi-kurorty-karpat/> (дата звернення: 22.03.2024).

23. Новикова В. І. Специфіка інфраструктури гірськолижних курортів. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Туризм і гостинність в Україні: стан, проблеми, тенденції, перспективи розвитку»* (м. Черкаси, 16-17 жовтня 2014 р.). Черкаси: БрамаУкраїна, 2018. С. 179–188.
24. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 22.03.2024).
25. Пилипенко С. М. Проблеми та перспективи розвитку гірськолижних і спортивно-відпочинкових комплексів карпатського регіону. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.13. С. 302-309.
26. Покоłodна М. М. Рекреаційна географія: навч. посіб. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків: ХНАМГ, 2012. 274 с.
27. Польовий А. М. Оцінка комфортності погодно-кліматичних умов в Українських Карпатах для кліматотерапії та рекреації. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*. Серія: Туризм. 2019. Т.2 №1. С. 60-79.
28. Рутинський М. Й. Географія туризму: навч.-метод. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 160 с.
29. Саволюк Н. Особливості діяльності гірськолижних курортів. *Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих : Зб. матеріалів XIII Всеукр. студ. наук.-практ. конф.* (м. Вінниця, 18 квітня 2024 р.). Вінниця : ВРР ВТЕІ ДТЕУ, 2024.
30. Сажнева Н. М. Рекреаційна географія: навч. посібник. Мелітополь: Люкс, 2018. 329 с.
31. Смаль І. В. Географія туризму: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Ніжин: Лисенко М. М., 2017. 574 с.
32. ТОП 7 гірськолижних курортів в Карпатах. Над Фермою. URL: <https://nadfermoiu.com/top-5-hirskolyzhnykh-kurortiv/> (дата звернення: 30.03.2024).
33. ТОП-6 найкращих гірськолижних курортів Австрії. TripMyDream. URL: <https://tripmydream.ua/media/podborki/top-6-kraschih-girskolizhnih-kyrortiv-avstrigi> (дата звернення: 30.03.2024).

34. Троценко Л. Гірськолижний туризм як рекреаційно-оздоровча діяльність у сучасному середовищі. *Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали VIII Всеукр. наук.- практ. конф. з міжнар. участю*. Львів, 2018. С. 316–318.
35. Туристична статистика України: динаміка податкових надходжень по регіонах. ДАРТ. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/turistichna-statistika-ukrayini-dinamika-podatkovih-nadhodzhen-po-regionah> (дата звернення: 30.03.2024).
36. Час гострити лижі: ТОП-10 гірськолижних курортів світу. TripMyDream. URL: <https://tripmydream.ua/media/podborki/top-10-girskoluzhnuh-kyrortiv-svity> (дата звернення: 09.04.2024).
37. Чубрей О. С., Зарубіна А. В., Голубець І. М. Ринок туризму: пандемічні проблеми та новітні перспективи. *Наукові перспективи*. 2022. Випуск 1 (19). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/1022> (дата звернення 22.04.2024).
38. Ярченко Ю. В. Географія туризму: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Маріуполь: ПДТУ, 2019. 226 с.
39. Must-Know Ski Resort Statistics [Recent Analysis]. Gitnux. URL: <https://gitnux.org/ski-resort-statistics/> (the date of access: 22.03.2024).
40. Smadych, I. Analysis of the touristic potential of mountainous areas in IvanoFrankivsk region to create the development conditions for recreation in the Carpathian region of Ukraine. *Urbe, Revista Brasileira de Gestão Urbana*, 2019. 11(1). URL: <http://surl.li/tqovt> (the date of access: 22.03.2024).
41. Statista – Empowering people with data. URL: <https://www.statista.com/> (the date of access: 29.03.2024).

